

MATTHÄUS PASSION 2018

BWV 244 | J.S. BACH

za. 24 maart

Grote Kerk, Lochem

do. 29 maart

Nieuwe Kerk, Delft

di. 27 maart

St. Vitus Kerk, Hilversum

vr. 30 maart

Nieuwe Kerk, Delft

BACHKOOR HOLLAND

Het Bachkoor Holland heeft een lange geschiedenis. Het werd in 1921 opgericht door Johan Schoonderbeek als koor van de Nederlandse Bachvereniging. Zes jaar later nam Evert Cornelis het dirigeerstokje over, om vervolgens in 1931 plaats te maken voor Anthon van der Horst, die dirigent bleef tot 1965. In dat jaar werd Van der Horst opgevolgd door Charles de Wolff. Begin 1983 werd het koor onder diens leiding zelfstandig.

Van 1998 tot 2001 was de leiding in handen van de huidige dirigent van Cappella Amsterdam, Daniel Reuss. Tussen 2004 en 2010 stond Roy Goodman aan het roer. Sinds het seizoen 2009/2010 wordt het koor geleid door Gijs Leenaars. Tot het vaste repertoire van het Bachkoor Holland horen grote koorwerken zoals Bachs *Matthäus Passion*, *Johannes Passion*, *Weihnachtsoratorium*, *Hohe Messe* en *Missa Brevis*. Daarnaast staan cantates en motetten van Bach op het programma. Er worden ook regelmatig composities uitgevoerd van andere componisten tijdens de najaarsconcerten.

De koorleden komen uit het hele land en zijn vrijwel allemaal professionele zangers en zangeressen. Er zijn nauwe samenwerkingsverbanden met het Concertgebouw Kamerorkest uit Amsterdam. Ook is er op incidentele basis samengewerkt met andere Nederlandse orkesten, zoals het Combattimento Consort Amsterdam en het Residentie Orkest uit Den Haag. Het koor heeft als uitvalsbasis de gemeente Delft waar het de *Matthäus Passion* dit jaar voor het eerst uitvoert in de Nieuwe Kerk.

PROGRAMMA

24, 27 en 29 maart 2018: aanvang 19.30 uur.

30 maart 2018: aanvang 11.30 uur en 14.30 uur.

JOHANN SEBASTIAN BACH *BWV 244*

EERSTE DEEL

Deel I: *Klacht*

Deel II: *Zalving* (Matth. 26: 1-13)

Deel III: *Verraad* (Matth. 26: 14-16)

Deel IV: *Avondmaal* (Matth. 26: 17-29)

Deel V: *Gethsemane (1)* (Matth. 26: 30-38)

Deel VI: *Gethsemane (2)* (Matth. 26: 39)

Deel VII: *Gevangenneming* (Matth. 26: 40-56)

TWEEDE DEEL

Deel VIII: *Verdriet*

Deel IX: *Sanhedrin* (Matth. 26: 57-63a)

Deel X: *Verloochening* (Matth. 26: 63b-75)

Deel XI: *Judas* (Matth. 27: 1-6)

Deel XII: *Pilatus (1)* (Matth. 27: 7-23a)

Deel XIII: *Pilatus (2)* (Matth. 27: 23b-26)

Deel XIV: *Geseling* (Matth. 27: 27-32)

Deel XV: *Kruisiging* (Matth. 27: 33-44)

Deel XVI: *Dood* (Matth. 27: 45-58)

Deel XVII: *Begrafenis* (Matth. 27: 59-66)

KOMENDE CONCERTEN

WEIHNACHTSORATORIUM, J.S. BACH

18 december 2018

Nieuwe Kerk, Delft

Wilt u op de hoogte blijven van ons koor en onze concerten? Schrijft u zich dan in voor onze nieuwsbrief via onze website www.bachkoorholland.nl

GIJS LEENAARS

Gijs Leenaars, opgegroeid in Nijmegen, behaalde een jaar na het halen van zijn VWO-diploma zijn conservatoriumdiploma, hoofdvak piano. Hierna studeerde hij koordirectie en zang aan het Conservatorium van Amsterdam en volgde hij lessen orkestdirectie bij Joop van Zon. Naast artistiek leider van het Bachkoor Holland was hij van 2012 tot en met 2014 chef-dirigent van het Groot Omroepkoor. Gijs werkte

de afgelopen jaren met Cappella Amsterdam, Collegium Vocale Gent, het Nederlands Kamerkoor en het Rundfunkchor Berlin. Als orkestdirigent leidde hij onder meer het Residentie Orkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Nederlands Symfonie Orkest, het Radio Filharmonisch Orkest en het Gelders Orkest. Sinds het seizoen 2015/2016 is Gijs chef-dirigent van het Rundfunkchor Berlin.

CONCERTGEBOUW KAMERORKEST

Het Concertgebouw Kamerorkest werd in 1987 opgericht en is samengesteld uit leden van het Koninklijk Concertgebouworkest te Amsterdam. Het ensemble wordt jaarlijks uitgenodigd door de grootste Nederlandse podia, zoals het Koninklijk Concertgebouw te Amsterdam, TivoliVredenburg te Utrecht en de Rotterdamse Doelen. De afgelopen seizoenen werkte het Concertgebouw Kamerorkest samen met (inter)nationale solisten zoals Liza Ferschtman, Nicolas Altstaedt, Lavinia Meijer, Vesko Eschkenazy, Amihai Grosz, Emily Beynon, Noa Wildschut en Tjeerd Top. Al meer dan 35 jaar behoren de jaarlijkse uitvoeringen van J.S. Bach's Matthäus Passion in samenwerking met Bachkoor Holland tot de bekendste van Nederland. Zo zijn de uitvoeringen op Witte Donderdag en Goede Vrijdag vaste pijlers van de Nederlandse Matthäus-traditie.

KOOR & ORKEST

De bezetting verschilt per uitvoering van de *Matthäus Passion*. De samenstelling van het koor is momenteel als volgt:

dirigent

Gijs Leenaars

CHORUS I

Sopranen

Marijke van der Harst
Elisabeth Blom
Arleen van Wijland
Francisca Branco
Maria Bailey

Alten

Geert-Jan Borgstein
Nelly Todorova
Sarah-Marieke van Lieshout
Stephanie Gericke
Luise Kimm

Tenoren

Gerben Bos
Guido Groenland
André Cruz
Carlos Negrin
Matthew Smith

Bassen

Christiaan Peters
Maarten van Manen
Bart Oenenma
Chris Bavinck
Coert van den Berg

CHORUS II

Sopranen

Elma Timmer
Marjo van Someren
Pauline van der Meer
Christien van 't Hof
Nelleke den Broeder

Alten

Gemma Jansen
Francis Evers
Irene Heuvelmans
Coosje Schouten
Annemarie Verburg

Tenoren

Jon Extabe
Diederik Rooker
Roelof Polinder
Jonatan Alvarado
José Vasquez

Bassen

Bastiaan Witsenburg
Erks-Jan Dekker
Ardaan Dercksen
Gerard Sturm
Frank Hermans

De samenstelling van het orkest is momenteel als volgt:

CHORUS I

Viool 1

Tjeerd Top (*concertmeester*)

Henriette Luytjes

Nienke van Rijn

Jelena Ristic

Viool 2

Eke van Spiegel

Sjaan Oomen

Altviool

Roland Krämer

Jeroen Quint

Fluit I

Herman van Kogelenberg

Fluit II

Romana Goumare

Hobo/Hobo d'amore I

Mikhail Zhuravlev

Hobo/Hobo d'amore II

Xabier Lijó Bilbao

CHORUS II

Viool 1

Michael Waterman (*concertmeester*)

Joanna Westers

Marina Waterman

Wim Ruitenbeek

Viool 2

Paul Peter Spiering

Herre Halbertsma

Altviool

Guus Jeukendrup

Vilem Kijonka

Fluit I

Ellen Alberts

Fluit II

Appelona Klarenbeek

Hobo/Hobo d'amore I

Berend van Halsema

Hobo/Hobo d'amore II

Pierre Decroos

CONTINUO

Fagot

Renée Knigge

Violoncello

Fred Edelen

Chris van Balen

Contrabas

Dominic Seldis

Rob Dirksen

Viola da Gamba

José Vazquez

Orgel

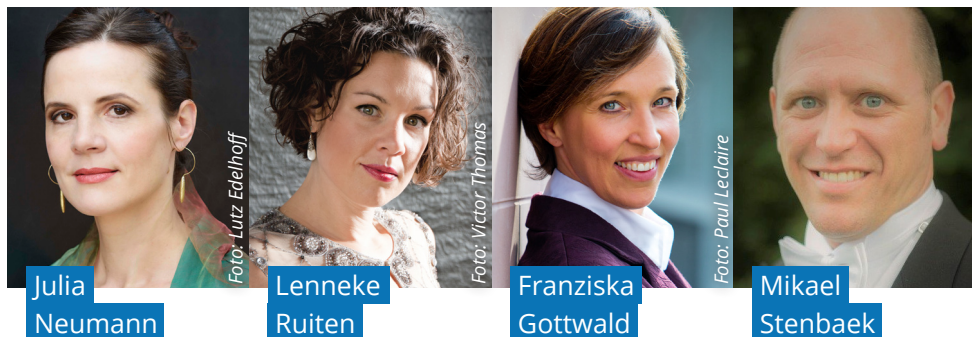
Christina Edelen

Met medewerking van

Haags Matrozenkoor

SOLISTEN

De Duitse sopraan **JULIA NEUMANN** groeide op in Nederland en Zwitserland en volgde haar zangopleiding in Bern en Amsterdam (bij Margreet Honig). Daarna was zij twee jaar lid van de befaamde operastudio van het Opernhaus Zürich, waar zij in vele rollen te horen was, zoals 'Anna' (*Die lustigen Weiber von Windsor* van Nicolai) en 'Adèle' (*Die Fledermaus* van Strauss). Julia Neumann won diverse publieksprijzen, het Migros-Stipendium, kreeg de Thuner Kulturförder-preis en werd in 2012 genomineerd als beste Nachwuchskünstlerin in het jaarboek van Opernwelt voor haar debuut als Lulu (Berg). Als concertzangeres trad Julia met diverse orkesten op en werkte zij samen met dirigenten als Nikolaus Harnoncourt, Daniel Reuss, Peter Dijkstra, Jan Willem de Vriend en Joana Mallwitz. Julia Neumann beschikt over een breed concertrepertoire en trad al eerder op met het Bachkoor Holland onder leiding van Gijs Leenaars. Centraal voor haar staat de muziek van Bach, zo is zij o.a. betrokken bij een opname van alle Bachcantates door de Bachstiftung Schweiz.

Na haar bejubelde debuut in 2013 bij de Staatsoper Stuttgart als 'Zerbinetta' in *Ariadne auf Naxos* heeft de carrière van sopraan **LENNEKE RUITEN** een grote vlucht genomen. Zij werd direct daarna uitgenodigd om rollen te vervullen in *Hamlet* (La Monnaie, Brussel, met Marc Minkowski), *Don Giovanni* (Salzburger Festspiele met Christoph Eschenbach) en *Lucio Silla* (Teatro alla Scala Milaan, eveneens met Marc Minkowski). Lenneke Ruiten trad o.a. op met de Wiener Philharmoniker, het Radio Filharmonisch, Staatskapelle Dresden, Concertgebouw Kamerorkest, Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks en de Wiener Akademie. Zij werkt met dirigenten als Zubin

Mehta, John Eliot Gardiner, Christoph Eschenbach, Marc Minkowski, Christian Thielemann, Ivan Fischer, Ton Koopman, Rene Jacobs, Ottavio Dantone en Jérémie Rhorer. Lenneke Ruiten is regelmatig te gast op festivals als de Salzburger Festspiele, de BBC Proms, Bachfest Leipzig, Prague Spring Festival, Aldeburgh Festival, Lucerne Festival en het Holland Festival.

Mezzosopraan **FRANZISKA GOTTWALD** is in Marburg aan de Lahn geboren. Na haar studie zang in Saarbrücken, Hannover en Weimar was zij gedurende vier jaar vast ensemblelid bij het Deutschen Nationaltheater in Weimar. Gastoptredens voerden Franziska Gottwald onder andere naar de operahuizen in Keulen, Stuttgart, Hannover, Wiesbaden, Toulouse, Bilbao, Basel en de Komische Oper Berlin. Haar wens de kracht van de muziek en vertolking wederzijds te verbinden kwam tot uiting in partijen als 'Cherubino' (Mozart), 'Orfeo' (Gluck), 'Hänsel' (Humperdinck) of Prinz Orlofsky (J. Strauss). Franziska Gottwald was soliste bij vooraanstaande orkesten zoals het Gewandhaus Orchester Leipzig, het Venice Baroque Orchestra, het Concertgebouworkest, het Amsterdam Baroque Orchestra, de Akademie für Alte Musik Berlin en de Bamberger Symphoniker. Franziska Gottwald is winnares van het Internationale Leipziger Bachwettbewerb en heeft een rijke schat aan ervaring op het gebied van de historische uitvoeringspraktijk door de jarenlange samenwerking met dirigenten als Reinhard Goebel, Ton Koopman, Andrea Marcon, Fabio Biondi, Konrad Junghänel, Christoph Spering en anderen.

Tenor (Evangelist) **MIKAEL STENBAEK** studeerde zang en koordirectie aan de Royal College of Music in Stockholm en heeft zich ontwikkeld tot een van de meest gevraagde concert-, oratoria-, en kerkzangers in Europa. Mikael Stenbaek treedt met name op als concertzanger en was te horen in talrijke oratoria, passiones, missen, cantates en andere werken van o.a. J.S. Bach, Händel en Mozart. Hij werkte samen met Zweedse en Europese toonaangevende barok- en moderne orkesten. Zo soleerde hij onder andere met de Nederlandse Bach Vereniging, het Bachkoor Holland, Drottningholm Baroque Ensemble, ReBaroque, Ensemble Elbipolis, Ensemble Akadémia en het Royal Philharmonic Orchestra of Stockholm. Mikael Stenbaek trad op onder dirigent Eric Ericson, Andrew Parrott, Paul Goodwin, Daniel Harding, Peter Dijkstra, Daniel Reuss, Gijs Leenaars, Lawrence Renes, Andrea Marcon en vele anderen. De laatste zomers was Mikael samen met zijn broer Daniel op tournee met een speciaal programma met opera-aria's en ander klassiek repertoire geënt op de nationale romantiek van Zweden.

De Zwitserse Bariton (Christus) **NIKLAUS KOST** is 1981 in Zürich geboren. Hij studeerde op het Conservatorium van Amsterdam bij Valerie Guillorit waar hij in 2007 zijn Bachelor-diploma met onderscheiding behaalde. In het seizoen 2007/2008 maakte Niklaus deel uit van zowel De Nieuwe Opera Academie als ook van het Resident Artist Programme (RAP) van de Nationale Reisopera. Tevens volgde hij de International Masterliedclass o.l.v. Udo Reinemann om zich vervolgens ook in zijn Masterstudie verder in het Liedrepertoire en de interpretatie van het hedendaagse repertoire te verdiepen. Zijn Oratoriumrepertoire reikt van de Christuspartijen in de passies van Bach over Mozart, Mendelssohn, Brahms, Fauré, Bruckner, Puccini en Duruflé tot aan hedendaagse Oratoria. Als Liedzanger was hij op Festivals in Rusland, Italië en Zwitserland te horen.

Tenor **ANDREAS KARASIAK** studeerde eerst piano en later zang aan de Johannes Gutenberg Universität Mainz. Tegelijkertijd volgde hij een studie barokmuziek aan de Schola Cantorum Basiliensis bij René Jacobs. In 2006 debuteerde hij bij de Salzburger Festspielen in de alom geprezen productie *Il Re Pastore*, die daarna ook bij het Musikfest in Bremen en bij het Beethovenfest in Bonn uitgevoerd werd. Belangrijke projecten volgden elkaar op, waarbij Andreas Karasiak in de afgelopen jaren ook regelmatig te horen was in het moderne repertoire. Zo componeerde Siegfried Matthus speciaal voor hem de tenorpartij in de opera *Epimetheus* (première in 2015). Andreas Karasiak werkte onder andere met dirigenten als Rafael Frühbeck de Burgos, Gustav Leonhardt, Frieder Bernius, Marcus Creed, Adam Fischer, Konrad Junghänel, Ton Koopman en Philipp Herreweghe. Hij trad op met orkesten als het Freiburger Barockorchester, Münchener Bach-Orchester, Concertgebouworkest Amsterdam, Danish Radio Sinfonietta en het Cagliari

Opera Orchestra. Andreas Karaksiak werkte mee aan concerten in toonaangevende concerthuizen in de hele wereld en aan talrijke CD- en radio-opnamen.

Bariton **WIARD WITHOLT** studeerde in Amsterdam bij David Wilson-Johnson. Als ensemblelid was hij verbonden aan Opera Studio Nederland en aan het Atelier Lyrique van de Opéra National de Paris. Hij is prijswinnaar van het Cristina Deutekom Concours 2006 en in 2007 vertegenwoordigde hij Nederland bij de BBC Cardiff Singer of the World. Tussen 2009 en 2014 was hij als solist verbonden aan het Anhaltisches Theater Dessau, waar hij te horen was in rollen als 'Heerrufer' in *Lohengrin*, 'Pietro' in *La Muette de Portici*, 'Ping' in *Turandot* en als 'Zurga' in *Bizets Pêcheurs de Perles*. Wiard Witholt werd door de Brusselse Muntchouwborg uitgenodigd om de rol van 'Messenger' te zingen in de wereldcreatie van *Penthesilea* van de Franse componist Pascal Dusapin in de spraakmakende productie van Pierre Audi (regie) en Berlinde De Bruyckere (decor). De ontmoeting met de componist heeft ertoe geleid dat Wiard Witholt de mannelijke hoofdrol in diens *Passion* mocht vertolken in het kader van het Sydney Festival 2016.

De Noorse bariton **HALVOR MELIEN** studeerde aan de Staatsacademie voor Muziek in Oslo. Al snel ontwikkelde hij zich als één van Noorwegens belangrijke zangers, en breidde zijn podium uit in Europa. Hij werkte met dirigenten als Paul Agnew, Alfredo Bernardini, Fabio Biondi, Alessandro De Marchi, Antonino Fogliani, Simon Gaudenz, Nicholas Kraemer, Andrew Lawrence-King, Steven Levine en Vasily Petrenko. Halvor Melien is een veelgevraagd concertzanger. Zijn uitgebreide repertoire bestaat uit oratoria, missen, en liederencycli van o.a. Bruckner, Buxtehude, Charpentier, Duruflé, Fauré, Handel, Haydn, Mahler, Mendelssohn, Schubert, Schütz, Stravinsky and Telemann. Zijn operarollen omvatten onder andere Papageno in *Die Zauberflöte*, Steward / Sergeant / Sentry in *Lady Macbeth of Mtsensk*, Salieri in Rimsky-Korsakov's *Mozart and Salieri*, Moralès in *Carmen* en Giove in *Il Ritorno d'Ulisse*. Halvor Melien is in Scandinavië een vooraanstaande vertolker van muziek uit de 20ste en 21ste eeuw en werkte mee aan opnames van verschillende wereldpremières.

BACH

HÄUS-PASSION
HEW PASSION

WV 244

Bach-Ausgabe
ch Editi

MATTHÄUS PASSION BWV 244

HISTORISCHE INLEIDING

In 1723 trad Bach in Leipzig aan als ‘cantor et director musices’, waarmee hij cantor werd aan de Thomasschule en muzikaal leider van de vier belangrijkste kerken van de stad. In hetzelfde jaar gaf hij reeds een muzikaal visitekaartje af met zijn *Magnificat* en binnen vier jaar volgden de twee bekende oratoria naar de evangeliën van Johannes en Mattheüs. Bovendien componeerde hij binnen relatief korte tijd een ongekende hoeveelheid cantates. Allemaal ontwikkelingen die voor Bach van grote invloed zijn geweest op het scheppen van zijn ‘magnum opus’ de *Matthäus Passion*.

BENOEMING IN LEIPZIG

Leipzig was in de loop van de 18e eeuw uitgegroeid tot een levendig centrum van handel en wetenschap. Het gold zelfs als de intellectuele hoofdstad van Duitsland. Het stadsbestuur wenste extra aanzien door een toonaangevend muziekleven. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat aan Bach hoge eisen werden gesteld. Zo moest hij de samenwerking met de zogenaamde ‘collegia musica’ (waarvan er in Leipzig twee bestonden) weer intensiveren. Onder Bachs voorganger Kuhnau stond die op een laag pitje. De inzet van genoemde muziekverenigingen was overigens hard nodig, omdat voor het uitvoeren van grootschalige kerkmuziek de beschikbare stadspijpers en strijkers volstrekt ontoereikend waren. In zijn muziekonderwijs aan de Thomasschule ging Bach volgens zijn eigen muzikale principes aan het werk. De bestaande methodes liet hij links liggen. Van meet af aan confronteerde hij zijn studenten met uiterst complexe muziek, om ze op deze wijze voor te bereiden op zijn veeleisende cantates. Voor dit doel componeerde hij meerstemmige motetten om zijn zangers te laten oefenen met dubbelkorige werken, al dan niet instrumentaal begeleid. Bij het realiseren van de *Matthäus Passion* zou hij daar nog veel gebruik van maken.

CANTATEPROJECT

Aangezien Bach verantwoordelijk was voor alle muziek in vier kerken, verdeelde hij de 55 interne koorstudenten uit de hoogste klassen in vier cantorijen. De eerste cantorij (onder leiding van Bach zelf) zong de cantates in de Thomaskirche en de Nikolaikirche; de tweede cantorij was ook in beide kerken actief,

maar zong alleen motetten onder leiding van de tweede prefect. De derde en vierde cantorij werden toegewezen aan respectievelijk de Neue Kirche en de Peterskirche en zongen vooral koralen. Naast het leiding geven aan al deze muzikale activiteiten, gaf Bach les aan de Thomasschule, verdiende hij bij met muzikale medewerking aan begrafenissen en dergelijke en nam hij zich voor om 60 cantates per jaar te componeren en uit te voeren. In 1729 kwam het dirigentschap van het belangrijkste 'collegium musicum' daar nog bij. Hoewel Bachs plannen niet integraal werden gerealiseerd, moet het wekelijks instuderen van een nieuw werk een forse uitdaging voor de musici geweest zijn. Bovendien waren zo'n 2000 kerkgangers iedere week getuige van een wereldpremière! In de jaren 1723 tot 1727 groeide Bach sterk en snel in het componeren van zijn cantates. Zo experimenteerde hij met tweedelige cantates, koraalcantates (waarin de 'cantus firmus'-techniek werd toegepast), solocantates en dialoogcantates. Nieuw waren ook de cantates met een uitgebreide inleidende sinfonia. Al met al zou Bach deze ervaringen goed kunnen inzetten voor de *Matthäus Passion*.

GROOTSCHALIGE KOORWERKEN

In 1723 maakte Bach grote indruk met zijn *Magnificat*. Hij trok alles waarover hij kon beschikken uit de kast: dubbelkorigheid, vijfstemmige koorzettingen, een uitgebreid instrumentarium, het gebruik van meerlagige polyfonie en een symmetrische opzet. Het jaar daarna verraste hij zijn publiek met de zeer dramatische *Johannes Passion*, een tweedelig werk, waarin de onveranderde Bijbelvertelling werd aangehouden, maar aangevuld werd met vrije poëzie in de vorm van aria's. Bachs aanpak verschilde met die van zijn voorgangers en tijdgenoten door twee koren te combineren en een groter orkest te laten aantreden. De dramatische ontwikkeling versterkte hij door snel te wisselen van toonsoort. Omdat het libretto in Bachs ogen qua eenheid gebreken vertoonde, maakte hij in later jaren verschillende revisies van de *Johannes Passion*. Hij was dan ook blij toen hij in 1725 stuitte op een oratoriumtekst van de hand van een zekere Picander (pseudoniem voor Christian Friedrich Henrici), getiteld 'Erbauliche Gedancken auf den Grünen Donnerstag und Charfreitag über den leidenden JESUM in einem ORATORIO entworffen'. Het was het begin van een vruchtbare samenwerking tussen Bach en deze Picander, die in 1728 een tekstbundel uitgaf met koralen, aria's en koren waar Bach meermalen uit heeft geput. Alleen in 1727 stagneerde de cantateproductie enigszins en nam Bach de toevlucht tot een achttiental cantates van zijn neef Johann Ludwig Bach. Naar alle waarschijnlijkheid had dit te maken met de intensieve voorbereiding van de *Matthäus Passion* in dat jaar.

DE ARCHITECTUUR VAN DE *MATTHÄUS PASSION*

Picander zag als ideaal oratorium een afwisseling van de onveranderde Bijbeltekst met vrij gedichte teksten in de vorm van aria's en recitatieven, die in overeenstemming dienden te zijn met de theologie van zijn tijd. Hij leverde deze teksten aan, terwijl Bach koraalcoupletten toevoegde. Op deze wijze ontstond een libretto met een sterke interne samenhang, waardoor Bach niet genoodzaakt was voortdurend revisies te schrijven. De enige ingrijpende aanpassing bracht hij aan in 1736 door het koor 'O Mensch, bewein dein Sünde gross' uit de tweede versie van de Johannes Passion te plaatsen aan de einde van het eerste deel van de *Matthäus Passion*.

Het geheel (dat uit twee grote delen bestaat) telt maar liefst 78 delen. Picander verdeelde de Bijbeltekst in 15 scènes, zorgde voor twee introducties (voor beide delen één) en schreef voor ieder onderdeel een kogedicht, waarvan de meeste tweedelig (recitatief en aria). Zodoende ontstond een geheel van 17 gedichten, met daardoorheen verweven de tekst uit het evangelie van Mattheüs en een flink aantal koralen. Alle gedichten bevatten een expliciete verwijzing naar de Bijbeltekst en zijn bespiegelend van aard: ze verwoorden zo de reactie van de gelovige kerkgangers op de gebeurtenissen in het verhaal. In de toelichting hieronder wordt bovenstaande indeling zichtbaar gemaakt door de gehele *Matthäus Passion* op te splitsen in 17 delen, met steeds een korte titel die de inhoud karakteriseert. Daar Picanders titels wat omslachtig zijn, is gekozen voor eigen titels (GAO).

FORMELE ASPECTEN

De *Matthäus Passion* vereist een grote bezetting. Bachs partituur verlangt twee vierstemmige koren, twee uitgebreide orkesten met elk een eigen continuo-groep en een extra koor van sopranen, dat ingezet wordt in het openingskoor en in het slotkoor van het eerste grote deel. In de Thomaskirche plaatste Bach zijn musici op de galerijen, in het zogenaamde "zwaluwnest" en op een extra koorgalerij, waardoor een soort driedimensionaal geluidseffect ontstond. Ieder koor (ook het extra koor) was gepositioneerd bij een orgel. Een ander vernieuwend aspect was dat Bach sommige teksten niet na elkaar behandelde, maar gelijktijdig.

Een prachtig voorbeeld is het openingskoor, waarin de techniek van de dubbelkorigheid in optima forma hoorbaar is. Doordat Bach bovendien het extra sopranenkoor inzet met een koraalcouplet dat dwars door de twee koren heen

zingt, ontstaat de ongeëvenaarde combinatie van vrije poëzie en koraal, waar (op dat niveau) alleen Bach patent op heeft.

EERSTE DEEL

Deel I	Klacht
Deel II	Zalving (Matth. 26: 1-13)
Deel III	Verraad (Matth. 26: 14-16)
Deel IV	Avondmaal (Matth. 26: 17-29)
Deel V	Gethsemane (1) (Matth. 26: 30-38)
Deel VI	Gethsemane (2) (Matth. 26: 39)
Deel VII	Gevangenneming (Matth. 26: 40-56)

TWEDE DEEL

Deel VIII	Verdriet
Deel IX	Sanhedrin (Matth. 26: 57-63a)
Deel X	Verloochening (Matth. 26: 63b-75)
Deel XI	Judas (Matth. 27: 1-6)
Deel XII	Pilatus (1) (Matth. 27: 7-23a)
Deel XIII	Pilatus (2) (Matth. 27: 23b-26)
Deel XIV	Geseling (Matth. 27: 27-32)
Deel XV	Kruisiging (Matth. 27: 33-44)
Deel XVI	Dood (Matth. 27: 45-58)
Deel XVII	Begrafenis (Matth. 27: 59-66)

EERSTE DEEL

I. KLACHT (NR. 1)

Beide orkesten zetten in met een klaaglijk ritme (als van een begrafenisstoet) en in de klagende, aardse toonsoort e-klein. Het koor van de gelovigen (koor I) roept de dochters van Sion (koor II) op om mee te klagen. Koor II stelt korte vragen, waarop koor I begint te antwoorden, als plotseling het sopranenkoor zich laat horen met het koraal 'O Lamm Gottes unschuldig', in de hemelse toonsoort G-groot. Aan het eind voegt koor II zich bij koor I in de oproep tot klagen.

II. ZALVING (NR. 2-10)

Gedurende de hele passie wordt het verhaal verteld door de Evangelist (tenor). Als Christus (bas) zingt, worden zijn woorden omgeven door een stralenkrans van vioolklanken. Hier kondigt Hij Zijn lijden aan, waarop het koraal verbazing uitdrukt: Jezus is toch onschuldig?! Beide koren worden in stelling gebracht om de woorden van priesters en schriftgeleerden of van de discipelen weer te geven. Het arioso (9) 'Du lieber Heiland' voor alt en dwarsfluiten transformeert het zalven van Jezus door de vrouw tot het bewenen van de Heiland door de individuele gelovige. De aria (10) 'Buss und Reu' (ook voor alt en dwarsfluiten) richt de aandacht op het berouw over de zonde.

III. VERRAAD (NR. 11-12)

Judas (bas), één van de twaalf discipelen, treft voorbereidingen om Jezus te gaan verraden. De aria (12) 'Blute nur' voor sopraan, strijkers en dwarsfluiten geeft uiting aan het gevoel van verontwaardiging hierover: hoe kan iemand die zo dicht bij zijn meester heeft geleefd, tot verraad overgaan?! De opeenvolging van halve toonafstanden (chromatiek) versterkt de schrijnende inhoud van het gedicht.

IV. AVONDMAAL (NR. 13-19)

De discipelen (koor) krijgen opdracht de paasmaaltijd voor te bereiden. In de avond voegt Jezus Zich bij Zijn leerlingen en voorzegt Hij het verraad door één van hen. Verschrikt reageren zij met "Herr, bin ich's?", door Bach zeer inventief weergegeven door het twaalf (!) keer te laten zingen door sopranen en alten en tegelijkertijd ook twaalf keer door tenoren en bassen. Het koraal spreekt uit: niet Jezus, maar ik verdien rechtvaardige straf. Dan wordt het Avondmaal ingesteld, waarbij brood en wijn verwijzen naar het offer dat Jezus brengt om vergeving van zonden mogelijk te maken. Het arioso (18) 'Wiewohl mein Herz in Tränen schwimmt' voor sopraan en twee hobo's d'amore zingt de vreugde uit over Jezus' zelfopoffering. Het verlangen om zich over te geven aan die onzelfzuchtige liefde vormt de inhoud van de aria (19) 'Ich will dir mein Herze' schenken, eveneens voor sopraan en "lieflijke" hobo's.

V. GETHSEMANE (1) (NR. 20-26)

Het gezelschap gaat op weg naar de Olijfberg (snelle stijgende noten in de basso continuo!). Het koraal verklankt de afhankelijkheid van de Herder en wijst vooruit naar de volgende scène. Petrus (bariton) beweert namelijk dat hij zich niet zal ergeren aan Jezus, als de schapen hun herder zullen verliezen. Jezus

voorzegt vervolgens dat Petrus Hem zal verloochenen. Het koraal sluit zich aan bij Petrus' trotse belofte. Dan arriveert men in de hof Gethsemane, waar Jezus Zich terugtrekt om te bidden. De extreem hoge en extreem lage noten in Zijn woorden onderstrepen de hoogte en diepte van Zijn bedroefdheid. Het arioso (25) 'O Schmerz' neemt dit verdriet over, maar interpreteert het als de pijn die nodig was om de schuld van de mens weg te nemen. In dit arioso wordt de tenor begeleid door twee "zoete" fluiten (flauto dolce) en twee hobo's da caccia ("jachthobo", nu althobo of Engelse hoorn). Bovendien zingt het koor er een koraal doorheen. Hetzelfde procédé past Bach toe in de aria (26) 'Ich will bei meinem Jesu wachen' voor tenor en hobo. Hier doorheen klinkt het koraal 'So schlafen unsere Sünden ein' door koor en orkest. Hoofdgedachte is hier de verwondering over Jezus' plaatsvervangend lijden.

VI. GETHSEMANE (2) (NR. 27-29)

Jezus, die het zeer benauwd heeft, onderwerpt Zich vrijwillig aan de wil van Zijn Vader. Het arioso (28) 'Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder' en de aria (29) 'Gerne will ich mich bequemen', beide voor bas en strijkers, verwonderen zich over Jezus' bereidheid en verklaren ook zelf bereid te zijn Hem na te volgen in het lijden.

VII. GEVANGENNEMING (NR. 30-35)

Jezus toont opnieuw Zijn bereidwilligheid. Het koraal sluit zich daarbij aan. Dan verlaat Jezus samen met Zijn discipelen de hof en verschijnt Judas, vergezeld door een groep gewapende mannen. Hij verraadt Jezus met een kus. Hierop volgt de uiterst spannende aria (33) 'So ist mein Jesus nun gefangen' voor sopraan en alt met twee dwarsfluiten en twee hobo's, (on)regelmatig onderbroken door het koor met 'Lasst ihn, haltet, bindet nicht', culminerend in het spectaculaire 'Sind Blitze, sind Donner' voor beide koren en orkesten. De intense woede over het laffe verraad wordt eruit gesmeten en na een korte, dramatische stilte vlak vóór het slot, krachtig afgerond. Maar het drama gaat verder: er wordt een oor afgehakt, Jezus spreekt Zijn tegenstanders toe en de discipelen slaan op de vlucht. Het eerste grote deel wordt afgesloten met het indrukwekkende 'O Mensch, bewein dein Sünde gross' (afkomstig uit de 1725-versie van de Johannes Passion). Beide koren en orkesten plus het sopranenkoor (soprano in ripieno) zingen een loflied op het middelaarschap van Jezus, waardoor de zondelast van de mens aan het kruis werd genageld.

TWEEDE DEEL

VIII. VERDRIET (NR. 36)

Als introductie op het tweede grote deel klinkt de aria 'Ach, nun ist mein Jesus hin!'. In deze aria voor alt, dwarsfluit, hobo d'amore en strijkers wordt met een verwijzing naar het Hooglied van Salomo de wegvoering van Jezus hartstochtelijk betreurd.

IX. SANDHEDRIN (NR. 37-41)

Jezus wordt naar de hogepriester Kajafas gebracht, waar men Hem vals beschuldigt, waarop het koraal zingt dat de wereld leugenachtig en onbetrouwbaar is. Ondanks het optreden van enkele (valse) getuigen hult Jezus Zich in stilzwijgen. Het arioso (40) 'Mein Jesus schweigt' voor tenor, hobo's en viola da gamba ("beenviool", een strijkinstrument met meestal zes snaren, mild van klank en onderhands te bespelen) roept op om in vervolgingen eveneens te zwijgen. Daarna wordt in de aria (41) 'Geduld!' (tenor en viola da gamba) aangeraden om bij schimp en spot het oordeel aan God over te laten.

X. VERLOOCHENING (NR. 42-48)

Op de vraag van de hogepriester of hij te doen heeft met Christus, de Zoon van God, antwoordt Jezus bevestigend, wat een heftige reactie teweegbrengt, ook bij de andere aanwezigen. Als Hij zelfs geslagen wordt, zingt het koor van gelovigen 'Wer hat dich so geschlagen'. Dan richt de verteller de aandacht op Petrus, die de zaal binnengekomen is en enkele lastige vragen voor de kiezen krijgt. Tot driemaal toe verloochent hij zijn meester en kraait (zoals eerder door Jezus aangekondigd) de haan. Petrus gaat naar buiten en barst in tranen uit. Zijn intense verdriet krijgt nog meer stem in de ontroerende aria (47) 'Erbarme dich' voor alt en vioolsolo, waarna een schuldbewust koraal dit onderdeel afsluit.

XI. JUDAS (NR. 49-51)

Nadat Jezus is overgedragen aan Pilatus, de Romeinse stadhouder, krijgt Judas spijt van zijn verraad en brengt hij zijn verradersloon terug naar de tempel. De priesters en oudsten reageren (dubbeltongig!) onverschillig, waarop Judas zich het leven beneemt. De aria (51) 'Gebt mir meinen Jesum wieder' voor bas, strijkers en vioolsolo roept het uit: voor de tweede maal Jezus kwijt!

XII. PILATUS (1) (NR. 52-58)

Pilatus (bariton) ondervraagt Jezus, zonder veel resultaat. Het koraal spreekt uit dat men beter op Gods regering kan bouwen dan op het wereldse gezag. Pilatus probeert de massa te bewegen Jezus los te laten en Barabbas te executeren, maar wordt dan apart genomen door zijn vrouw (sopraan), die hem dringend adviseert zijn handen terug te trekken. Inmiddels voltrekt zich het onvermijdelijke: de massa wenst (zeer luidruchtig en eensgezind!) de vrijlating van Barabbas en schreeuwt (in de vorm van een fuga!) om de kruisiging van Jezus. Het koraal drukt verbijstering uit over wat hier gebeurt. Pilatus begrijpt op zijn beurt niet waarom deze onschuldige moet boeten. Het arioso (57) 'Er hat uns allen wohlgetan' voor sopraan en twee hobo's da caccia belijdt dat Jezus geen misdadiger, maar een weldoener is. Tenslotte duidt de aria (58) 'Aus Liebe will mein Heiland sterben' Jezus' lijden als een daad uit liefde, waardoor de straf op de zonde wordt kwijtgescholden.

XIII. PILATUS (2) (NR. 59-61)

Opnieuw klinkt de (fugatische) schreeuw om kruisiging. Pilatus wast zijn handen in onschuld, waarop het volk hem toebijt: "Zijn bloed kome over ons en onze kinderen". Pilatus laat Barabbas vrij en laat Jezus geselen. Daarna zal Hij gekruisigd worden. In het arioso (60) 'Erbarm es Gott' voor alt en strijkers overheerst de ontzetting over de gebeurtenissen tot nog toe. Tranen bieden geen soelaas, maar Jezus' bloed mag gezien worden als offerbloed, aldus de strekking van de aria (61) 'Können Tränen meiner Wangen', eveneens voor alt en strijkers.

XIV. GESELING (NR. 62-66)

De Romeinse soldaten nemen Jezus mee, kleden Hem aan als spotkoning met scepter en (doornen) kroon en vernederen Hem op wrede wijze. Het koraal 'O Haupt voll Blut und Wunden' verklankt het medelijden dat men voelt voor de lijdende Christus. Dan gaat men op weg naar Golgotha. Onderweg wordt Simon van Cyrene gedwongen Jezus' kruis te dragen. De bereidheid om ook een kruis te dragen vindt uiting in het arioso (65) 'Ja freilich will in uns' voor bas, twee dwarsfluiten en viola da gamba. De aria (66) 'Komm, süßes Kreuz' (bas en viola da gamba) heeft een vergelijkbare inhoud.

XV. KRUISIGING (NR. 67-70)

Op Golgotha wordt Jezus aan het kruis gehangen. Voorbijgangers roepen (dubbeltongig!) spottend: "Red uzelf! Als u tenminste Gods zoon bent!". Ook de religieuze leiders kunnen zich niet inhouden: "Als u de koning van Israël bent,

kom dan van dat kruis af! Dan zullen we u geloven!”. Zelfs de twee andere gekruisigden spotten mee. Dat dit extreme gemoedstoestanden teweegbrengt, blijkt wel in het arioso (69) ‘Ach, Golgatha’ voor alt en twee hobo’s da caccia. Bach gebruikt alle twaalf chromatische toonsoorten, tot akkoorden toe in as-klein en fes-klein (met dubbele mollen). In de aria (70) ‘Sehet, Jesus hat die Hand’ voegt koor II (met orkest) zich bij de alt en de twee hobo’s da caccia met de korte vragen ‘Wohin, Wo’ (vergelijk het openingskoor!) en klinkt de oproep: zoek verlossing in Jezus’ armen!

XVI. DOOD (NR. 71-75)

Na een drie uur durende duisternis roept Jezus uit “Eli, Eli, lama asabthani” in bes-klein (vijf mollen), waarna het in es-klein (zes mollen) in het Duits wordt vertaald: het absolute dieptepunt van het lijden. De reactie van de omstanders is spottend: “Hij roept Elia!”. Dan sterft Jezus. Verstild klinkt het koraal ‘Wenn ich einmal soll scheiden’: verlaat mij dan niet! Na dit indrukwekkende gebeuren scheurt het voorhangsel in de tempel (van boven naar beneden, ook in het notenmateriaal!) en staan doden op uit hun graven. Verbazing alom, ook bij de hoofdman van de Romeinse legereenheid: ‘Wahrlich’ (koor). De begrafenis wordt voorbereid door Jozef van Arimathea. Gelukkig is het kruislijden nu voorbij, zo klinkt het opgelucht in het arioso (74) ‘Am Abend, da es kühle war’ voor bas en strijkers, die in de aria (75) ‘Mache dich, mein Herze rein’ versterking krijgen van twee hobo’s da caccia. Jezus wordt hier welkom geheten in het hart van de gelovige.

XVII. BEGRAFENIS (NR. 76-78)

Jozef van Arimathea legt Jezus in een nieuw graf en wentelt een steen voor de ingang ervan. De priesters verzoeken Pilatus om het graf te laten bewaken om een zogenaamde “opstanding” te voorkomen. Pilatus bewilligt. In het arioso (77) ‘Nun ist der Herr zur Ruh gebracht’ wensen de gelovigen (de vocale solisten bas, tenor, alt en sopraan na elkaar plus koor II en orkest II) Jezus een goede nacht en danken Hem voor het volbrachte lijden. Het graf is rustplaats voor Jezus. De gelovigen houden de wacht en vinden rust in Zijn rust, zo is te horen in het slotkoor ‘Wir setzen uns mit Tränen nieder’ voor beide koren en orkesten. Is de voorhouding in het slotakkoord in c-klein een signaal voor de klanken van triomf die enkele dagen later de Thomaskirche zullen vullen, als Christus’ opstanding wordt gevierd? We weten het niet, maar het zou naadloos aansluiten bij Bachs credo SOLI DEO GLORIA!

ERSTER TEIL

1. Chor

*Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen,
sehet – Wen? – den Bräutigam,
seht ihn – Wie? – als wie ein Lamm!
O Lamm Gottes, unschuldig
am Stamm des Kreuzes geschlachtet.
Sehet, – Was? – seht die Geduld,
allzeit erfunden geduldig,
wiewohl du warest verachtet.
Seht – Wohin? – auf unsre Schuld;
all Sünd hast du getragen,
sonst müßten wir verzagen.
Sehet ihn aus Lieb und Huld
Holz zum Kreuze selber tragen!
Erbarm dich unser, o Jesu!*

2. Rezitativ

*Da Jesus diese Rede vollendet hatte,
sprach er zu seinen Jüngern:
‘Ihr wisset, daß nach zweien Tagen
Ostern wird, und des Menschen Sohn
wird überantwortet werden, daß er
gekreuziget werde.’*

3. Choral

*Herzliebster Jesu, was hast du
verbrochen,
daß man ein solch scharf Urteil hat
gesprochen?
Was ist die Schuld, in was für Missetaten
bist du geraten?*

4. Rezitativ

*Da versammelten sich die
Hohenpriester und Schriftgelehrten*

EERSTE DEEL

Koor

*Komt o dochters, helpt mij klagen,
ziet hem – Wie? – de Bruidegom,
ziet hem – Hoe? – zoals een lam.
O Lam van God onschuldig
dat aan het kruishout werd geslacht.
Ziet dan – Wat? – ziet Zijn geduld,
Gij was altijd geduldig,
hoewel Gij werd veracht.
Ziet – Waarheen? – op onze schuld,
alle zonden hebt Gij gedragen en anders
zouden wij moedeloos moeten worden.
Ziet Hem uit liefde en genade
zelf het kruishout dragen.
Ontferm u over ons, O Jezus.*

Recitatief

*Toen Jezus deze woorden gesproken had,
zei hij tot zijn leerlingen:
‘Gij weet dat het over twee dagen
Pasen is; dan zal de mensenzoon
worden overgeleverd om gekruisigd
te worden.’*

Koraal

*Zielsbeminde Jezus, wat hebt Gij
misdaan
dat men zo’n hard vonnis heeft gevelde?*

*Wat is Uw schuld? In welke misdaden
bent U verzeild geraakt?*

Recitatief

*Toen kwamen de opperpriesters,
schriftgeleerden en oudsten van*

und die Ältesten im Volk in den Palast des Hohenpriesters, der da hieß Kaiphas, und hielten Rat, wie sie Jesum mit Listen griffen und töteten. Sie sprachen aber:

5. Turba

'Ja nicht auf das Fest, auf daß nicht ein Aufruhr werde im Volk.'

6. Rezitativ

Da nun Jesus war zu Bethanien, im Hause Simonis des Aussätzigen, trat zu ihm ein Weib, die hatte ein Glas mit köstlichem Wasser und goß es auf sein Haupt, da er zu Tische saß. Da das seine Jünger sahen, wurden sie unwillig und sprachen:

7. Turba

'Wozu dienet dieser Unrat? Dieses Wasser hätte mögen teuer verkauft und den Armen gegeben werden.'

8. Rezitativ

Da das Jesus merket, sprach er zu ihnen: 'Was bekümmert ihr das Weib? Sie hat ein gut Werk an mir getan. Ihr habet allezeit Armen bei euch, mich aber habt ihr nicht allezeit. Daß sie dies Wasser hat auf meinen Leib gegossen, hat sie getan, daß man mich begraben wird. Wahrlich, ich sage euch Wo dies Evangelium gepredigt wird in der ganzen Welt, da wird man auch sagen zu ihrem Gedächtnis, was sie getan hat.'

het volk bijeen in het paleis van de hogepriester, die Kajafas heette en beraadden zich om Jezus door een list gevangen te nemen en te doden. Maar ze zeiden:

Turba

'Niet op het feest, want anders kan er oproer ontstaan onder het volk.'

Recitatief

Terwijl Jezus nu te Bethanie in het huis van Simon de melaatse was, kwam er een vrouw naar Hem toe met een albasten kruik vol kostelijk reukwater. Ze goot het uit over Zijn hoofd, terwijl Hij aan tafel zat. Toen de leerlingen dit zagen zeiden ze verontwaardigd:

Turba

'Waarom deze verkwisting? Dat reukwater had duur verkocht kunnen worden ten bate van de armen!'

Recitatief

Maar Jezus bemerkte het en zei: 'Waarom valt gij deze vrouw lastig? Zij heeft immers een goede daad aan Mij gedaan? Want de armen hebt gij altijd bij u, maar Mij niet. Door dit reukwater over Mijn lichaam uit te gieten heeft zij Mijn begrafenis voorbereid. Voorwaar, Ik zeg u: overal ter wereld waar dit Evangelie zal worden verkondigd, zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden over wat zij gedaan heeft.'

9. Arioso

*Du lieber Heiland du,
wenn deine Jünger töricht streiten,
daß dieses fromme Weib
mit Salben deinen Leib
Zum Grabe will bereiten,
so lasse mir inzwischen zu,
von meiner Augen Tränenflüssen
ein Wasser auf dein Haupt zu gießen!*

10. Arie

*Buß und Reu
knirscht das Sündenherz entzwei.
Daß die Tropfen meiner Zähren
angenehme Spezerei,
treuer Jesu, dir gebären.*

11. Rezitativ

*Da ging hin der Zwölfen einer, mit
Namen Judas Ischarioth, zu den
Hohenpriestern und sprach:
'Was wollt ihr mir geben? Ich will ihn
euch verraten.'
Und sie boten ihm dreißig Silberlinge.
Und von dem an suchte er Gelegenheit,
daß er ihn verriete.*

12. Arie

*Blute nur, du liebes Herz!
Ach! ein Kind, das du erzogen,
das an deiner Brust gezogen
droht den Pfleger zu ermorden,

denn es ist zur Schlange worden.*

Arioso

*O liefdevolle Verlosser,
terwijl Uw leerlingen dwaas redetwisten,
omdat deze vrome vrouw
met zalf uw lichaam
voor het graf wil klaarmaken,
sta mij toe dat ik de watervloed
van mijn tranen
op Uw hoofd giet.*

Aria

*Boete en berouw
breken het zondige hart in tweeën.
Geef toch, dat de tranen van mijn ogen
voor U zoete balsem mogen zijn,
O trouwe Jezus.*

Recitatief

*Toen ging een van de twaalf,
Judas Iskariot genaamd, naar de
opperpriesters en zei:
'Wat is het u waard als ik Hem aan u
uitlever?'
En zij gaven hem dertig zilverlingen.
Vanaf dat moment zocht hij naar een
gelegenheid om Hem te verraden.*

Aria

*Bloed nu maar, o teder hart!
Ach, een kind dat Gij hebt grootgebracht,
dat eens aan uw borst heeft gezogen
dreigt nu zijn verzorger te gaan
vermoorden
want het is tot slang geworden*

13. Rezitativ

*Aber am ersten Tage der süßen Brot
traten die Jünger zu Jesu und sprachen
zu ihm:*

14. Turba

*'Wo willst du, daß wir dir bereiten, das
Osterlamm zu essen?'*

15. Rezitativ

Er sprach:

*'Gehet hin in die Stadt zu einem und
sprecht zu ihm: Der Meister laßt dir
sagen: Meine Zeit ist hier, ich will bei dir
die Ostern halten mit meinen Jüngern.'
Und die Jünger taten, wie ihnen Jesus
befohlen hatte, und bereiteten das
Osterlamm. Und am Abend setzte er
sich zu Tische mit den Zwölfen. Und da
sie aßen, sprach er:
'Wahrlich, ich sage euch: Einer unter
euch wird mich verraten.'
Und sie wurden sehr betrübt und
huben an, ein jeglicher unter ihnen,
und sagten zu ihm:
'Herr, bin ich's, bin ich's?'*

16. Choral

*Ich bin's, ich sollte büßen,
an Händen und an Füßen
gebunden in der Höll.
Die Geißeln und die Banden
und was du ausgestanden,
das hat verdient meine Seel.*

Recitatief

*Op de eerste dag van het feest van het
Ongegiste Brood kwamen de leerlingen
Jezus vragen:*

Turba

*'Waar zullen wij het paasmaal voor U
klaarmaken?'*

Recitatief

Jezus zei:

*'Ga naar de stad, naar degene die ik u
noemen zal, en zeg hem: De meester
laat u weten: mijn uur nadert; ik wil met
mijn leerlingen bij u het paasmaal eten.'
De leerlingen deden zoals Jezus hun
gezegd had en maakten het paasmaal
klaar. Toen het avond was geworden,
ging Jezus met de twaalf aan tafel.
Onder het eten zei hij:
'Ik verzeker jullie: een van jullie zal mij
verraden.'
De leerlingen werden erg verdrietig
en begonnen hem een voor een te
vragen:
'Heer, ben ik het?'*

Koraal

*Ik ben het, ik zou moeten boeten,
aan handen en voeten
gebonden in de hel.
Want de boeien en de geselslagen
en alles wat Gij hebt doorstaan,
dat heeft mijn ziel verdiend.*

17. Rezitativ

Er antwortete und sprach:

'Der mit der Hand mit mir in die Schüssel tauchet, der wird mich verraten. Des Menschen Sohn gehet zwar dahin, wie von ihm geschrieben stehet; doch wehe dem Menschen, durch welchen des Menschen Sohn verraten wird! Es wäre ihm besser, daß derselbige Mensch noch nie geboren wäre.'

Da antwortete Judas, der ihn verriet, und sprach:

'Bin ich's, Rabbi?'

Er sprach zu ihm:

'Du sagest's.'

Da sie aber aßen, nahm Jesus das Brot, dankete und brach's und gab's den Jüngern und sprach:

'Nehmet, esset, das ist mein Leib.'

Und er nahm den Kelch und dankte, gab ihnen den und sprach:

'Trinket alle daraus; das ist mein

Blut des neuen Testaments, welches vergossen wird für viele zur Vergebung der Sünden. Ich sage euch: Ich werde von nun an 'nicht mehr von diesem Gewächs des Weinstocks trinken bis an den Tag, da ich's neu trinken werde mit euch in meines Vaters Reich.'

18. Arioso

Wiewohl mein Herz in Tränen schwimmt, daß Jesus von mir Abschied nimmt, so macht mich doch sein Testament erfreut:

Sein Fleisch und Blut, o Kostbarkeit, Vermacht er mir in meine Hände.

Recitatief

Hij antwoordde:

'Hij die tegelijk met mij zijn brood in de schaal doopt, zal mij verraden. De Mensenzoon gaat heen, zo staat over hem geschreven, maar wee de mens die de Mensenzoon uitlevert! Het zou voor hem beter zijn geweest als hij niet geboren was.'

En Judas, die hem zou uitleveren, vroeg:

'Ben ik het, Rabbi?'

Jezus antwoordde:

'Gij hebt het zelf gezegd.'

Onder het eten nam Jezus het brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood in stukken en gaf het aan de leerlingen en zei: 'Neem dit en eet het op; dit is mijn lichaam.'

Toen nam hij de beker, sprak het dankgebed uit en gaf hun de beker door met de woorden:

'Drink er allen uit, want dit is mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van hun zonden. Ik zeg jullie, van nu af aan zal ik geen wijn meer drinken tot de dag dat ik met jullie nieuwe wijn zal drinken in het koninkrijk van mijn Vader.'

Arioso

Hoewel mijn hart in tranen zwemt nu Jezus afscheid van mij neemt ben ik toch blij om Zijn nalatenschap:

Zijn vlees en bloed, O kostbaarheid, laat Hem na in mijn handen.

*wie er es auf der Welt mit denen Seinen
nicht böse können meinen,
so liebt er sie bis an das Ende.*

19. Arie

*Ich will dir mein Herze schenken,
senke dich, mein Heil, hinein!
Ich will mich in dir versenken;
ist dir gleich die Welt zu klein,
ei, so sollst du mir allein
mehr als Welt und Himmel sein.*

20. Rezitativ

*Und da sie den Lobgesang gesprochen
hatten, gingen sie hinaus an den
Ölberg. Da sprach Jesus zu ihnen:
'In dieser Nacht werdet ihr euch
alle ärgern an mir. Denn es steht
geschrieben: Ich werde den Hirten
schlagen, und die Schafe der Herde
werden sich zerstreuen. Wenn ich aber
auferstehe, will ich vor euch hingehen
in Galiläam.'*

21. Choral

*Erkenne mich, mein Hüter,
mein Hirte, nimm mich an!
Von dir, Quell aller Güter,
ist mir viel Guts getan.
Dein Mund hat mich gelabet
mit Milch und süßer Kost.
Dein Geist hat mich begabet
mit mancher Himmelslust*

*Zoals Hij op aarde steeds met de Zijnen
omringd niets slechts voorhad,
zo heeft Hij hen nu lief tot aan het eind.*

Aria

*Ik wil mijn hart geven O Heer,
vervul het van U.
Ik wil slechts vanuit U leven
en helemaal opgaan in U.
En is deze wereld misschien te klein,
dan zult Gij voor mij hemel en aarde zijn.*

Recitatief

*Toen zongen zij de lofpsalmen en
gingen op weg naar de Olijfberg. Jezus
zei tegen hen:
'Deze nacht zullen jullie mij allemaal
in de steek laten. Want er staat
geschreven: Ik zal de herder doden
en zijn schapen zullen uiteengejaagd
worden. Maar wanneer ik door God
ben opgewekt, zal ik vóór jullie uit gaan
naar Galilea.'*

Koraal

*Erken mij, mijn Behoeder,
mijn Herder, neem mij aan.
Door U, bron van al 't goede,
is mij veel goeds gedaan.
Uw mond heeft mij gelaafd
met melk en zoete honing.
Uw geest schonk mij de vreugde
uit de heerlijke hemelwoning.*

22. Rezitativ

Petrus aber antwortete und sprach zu ihm:

'Wenn sie auch alle sich an dir ärgerten, so will ich doch mich nimmermehr ärgern.'

Jesus sprach zu ihm:

'Wahrlich, ich sage dir: In dieser Nacht, ehe der Hahn krähet, wirst du mich dreimal verleugnen.'

Petrus sprach zu ihm:

'Und wenn ich mit dir sterben müßte, so will ich dich nicht verleugnen.'

Desgleichen sagten auch alle Jünger.

23. Choral

Ich will hier bei dir stehen;

verachte mich doch nicht!

Von dir will ich nicht gehen,

wenn dir dein Herze bricht.

Wenn dein Herz wird erblassen

im letzten Todesstoß,

alsdenn will ich dich fassen

in meinen Arm und Schoß.

24. Rezitativ

Da kam Jesus mit ihnen zu einem Hofe, der hieß Gethsemane, und sprach zu seinen Jüngern:

'Setzet euch hier, bis daß ich dort hingehe und bete.'

Und nahm zu sich Petrus und die zween Söhne Zebedäi und fing an zu trauern und zu zagen. Da sprach Jesus zu ihnen:

'Meine Seele ist betrübt bis an den Tod, bleibet hier und wachet mit mir.'

Recitatief

Petrus wierp echter tegen:

'Al laat iedereen u in de steek, ik nooit'

Jezus antwoordde:

'Ik verzeker je, Petrus, in deze nacht, nog vóór de haan kraait, zul je driemaal beweren dat je mij niet kent.'

Maar Petrus zei:

'Ik zal nooit beweren dat ik u niet ken, ook al moet ik met u sterven!'

Dat zeiden ook alle andere leerlingen.

Koraal

Ik wil hier bij U blijven,

veracht mij toch niet.

Van U wil ik niet weggaan,

als Uw hart breekt.

Wanneer Uw hart zal verbleken

in de laatste doodsteek

wil ik U omvatten

in mijn armen en mijn schoot.

Recitatief

Jezus ging met zijn leerlingen naar een plek die Getsemane heet en zei tegen hen:

'Blijven jullie hier zitten, ik ga daar verderop bidden.'

Hij nam Petrus en de twee zonen van Zebedeüs met zich mee. Hij begon bedroefd en bang te worden. En hij zei tegen hen:

'Ik ben diep bedroefd, tot stervens toe.

Blijf hier en waak met mij.'

25. Arioso / Choral

O Schmerz! Hier zittert das gequälte Herz;
wie sinkt es hin, wie bleicht sein
Angesicht!

Chor: Was ist die Ursach aller solcher
Plagen?

Der Richter führt ihn vor Gericht.
Da ist kein Trost, kein Helfer nicht.

Chor: Ach! meine Sünden haben dich
geschlagen;

er leidet alle Höllenqualen, er soll vor
fremden Raub bezahlen.

Chor: Ich, ach Herr Jesu, habe dies
verschuldet was du erduldet.

Ach, könnte meine Liebe dir,
mein Heil, dein Zittern und dein Zagen
vermindern oder helfen tragen,
wie gerne blieb ich hier!

26. Arie / Chor

Ich will bei meinem Jesu wachen,

Chor: So schlafen unsre Sünden ein.

Meinen Tod

büßet seine Seelennot;

Sein Trauren machet mich voll Freuden.

Chor: Drum muß uns sein verdienstlich
Leiden recht bitter und doch süße sein.

27. Rezitativ

Und ging hin ein wenig, fiel nieder auf
sein Angesicht und betete und sprach:
'Mein Vater, ist's möglich, so gehe
dieser Kelch von mir; doch nicht wie ich
will, sondern wie du willst.'

Arioso / Koraal

O smart! Hoe beeft het geplaagde hart,
hoe krimpt het samen, hoe bleek wordt
zijn gezicht!

Koor: Wat is de oorzaak van al deze
kwellingen?

De rechter voert Hem voor het gerecht.
Er is geen troost, geen helper.

Koor: Ach, mijn zonden hebben U
geslagen!

Hij moet helse pijnen lijden,
Hij moet voor anderen losgeld betalen.

Koor: Ik, ach Heer Jezus, heb dit
verdiend, wat Gij geduld hebt.

Ach als toch mijn liefde, Heer,
Uw angsten en plagen verminderen kon
of helpen dragen,
wat zou ik dan graag bij U blijven.

Aria / Koor

Ik wil bij mijn Jezus waken,

Koor: Dan slapen onze zonden in.

Omwille van mijn dood

is Zijn lijden nu zo groot.

Zijn droefheid brengt voor mij vreugde.

Koor: Daarom moet zijn dienstbaar lijden
heel bitter en toch zoet voor ons zijn.

Recitatief

Hij liep nog wat verder, ging voorover
liggen en bad:

'Vader, als het mogelijk is, laat dan
deze beker aan mij voorbijgaan. Maar,
niet zoals ik wil, maar zoals u wilt.'

28. Arioso

*Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder;
dadurch erhebt er mich und alle
von unserm Falle
Hinauf zu Gottes Gnade wieder.
Er ist bereit,
den Kelch, des Todes Bitterkeit zu
trinken, in welchen Sünden dieser Welt
Gegossen sind und häßlich stinken,
Weil es dem lieben Gott gefällt.*

29. Arie

*Gerne will ich mich bequemen,
Kreuz und Becher anzunehmen.
Trink ich doch dem Heiland nach.
Denn sein Mund,
der mit Milch und Honig fließet,
hat den Grund
und des Leidens herbe Schmach
durch den ersten Trunk versüßet.*

30. Rezitativ

*Und er kam zu seinen Jüngern und fand
sie schlafend und sprach zu ihnen:*

*‘Könnet ihr denn nicht eine Stunde mit
mir wachen? Wachet und betet, daß ihr
nicht in Anfechtung fallet! Der Geist ist
willig, aber das Fleisch ist schwach.’*

*Zum andernmal ging er hin, betete
und sprach:*

*‘Mein Vater, ist’s nicht möglich, daß
dieser Kelch von mir gehe, ich trinke ihn
denn, so geschehe dein Wille.’*

31. Choral

Was mein Gott will, das g’scheh allzeit,

Arioso

*De Heiland valt voor Zijn Vader neer,
waardoor Hij mij en allen
die waren gevallen laat opstaan in
genade weer.
Hij is bereid
de bittere kelk van de dood te drinken
waarin de zonden van de mensen
gegoten zijn en lelijk stinken,
omdat het de lieve God behaagt.*

Aria

*Graag wil ik mij bereid verklaren
om het kruis en de beker te aanvaarden.
Dan doe ik hetzelfde als mijn Heer.
Want Zijn mond
die overstroomt van melk en honing
heeft de wrange smaak
van het lijden
door de eerste teug reeds verzoet.*

Recitatief

*Toen keerde hij terug naar de drie
leerlingen en vond hen in slaap. Hij zei
tegen hen:*

*‘Ach, konden jullie nog geen uur met
mij waken? Blijf wakker en bid dat jullie
niet bezwijken in de beproeving. Want
jullie zijn wel van goede wil, maar als
het er op aan komt, zijn jullie zwak.’*

*Hij ging voor de tweede maal weg en
bad:*

*‘Vader, als deze beker niet voorbij kan
gaan zonder dat ik hem drink, laat dan
Uw wil gebeuren.’*

Koraal

Wat God wil, moet altijd gebeuren.

Sein Will, der ist der beste.
Zu helfen den'n er ist bereit,
die an ihn gläuben feste.
Er hilft aus Not, der fromme Gott,
und züchtigt mit Maßen.
Wer Gott vertraut, fest auf ihn baut,
den will er nicht verlassen.

32. Rezitativ

Und er kam und fand sie aber schlafend,
und ihre Augen waren voll Schlags.
Und er ließ sie und ging abermal hin
und betete zum drittenmal und redete
dieselbigen Worte. Da kam er zu seinen
Jüngern und sprach zu ihnen:

'Ach! wollt ihr nun schlafen und ruhen?
Siehe, die Stunde ist hier, daß des
Menschen Sohn in der Sünder Hände
überantwortet wird. Stehet auf, lasset
uns gehen; siehe, er ist da, der mich
verrät.'

Und als er noch redete, siehe, da kam
Judas, der Zwölfen einer, und mit ihm
eine große Schar mit Schweren und
mit Stangen von den Hohenpriestern
und Altesten des Volks. Und der
Verräter hatte ihnen ein Zeichen
gegeben und gesagt: 'Welchen ich
küssen werde, der ist's, den greifet!'
Und alsbald trat er zu Jesu und
sprach:

'Gegrüßet seist du, Rabbi!'

Und küssete ihn.

Jesus aber sprach zu ihm:

'Mein Freund, warum bist du kommen?'

Da traten sie hinzu und legten die
Hände an Jesum und griffen ihn.

Niets gaat Zijn wil te boven.
Hij is altijd tot hulp bereid
voor degenen die vast in Hem geloven.
Hij helpt in nood, de goede God,
en straffen doet hij met mate.
Wie God vertrouwt en vast op Hem bouwt,
die zal Hij niet verlaten.

Recitatief

Hij keerde terug en vond hen weer
in slaap; ze konden hun ogen niet
openhouden. Hij liet hen nu met rust,
ging weer weg en bad voor de derde
maal met dezelfde woorden. Toen
kwam hij bij de leerlingen terug en zei:
'Slaap nu maar rustig door. Het
beslissende uur is gekomen! De
Mensenzoon wordt uitgeleverd aan
zondige mensen. Sta op, laten we gaan.
Kijk, hij die mij uitlevert, komt eraan.'

Hij was nog niet uitgesproken of Judas,
een van de twaalf, kwam eraan. Hij
was in gezelschap van een menigte
die gewapend was met zwaarden en
stokken. Ze waren eropuit gestuurd door
de opperpriesters en de oudsten van
het volk. Hij die hem uitleverde, had een
teken met hen afgesproken: 'De man die
ik begroet met een kus, die is het. Hem
moeten jullie arresteren.' Hij ging recht
op Jezus af, zei
'Ik groet u, Rabbi,'
en kuste hem.

Jezus antwoordde hem

'Vriend waarom ben je gekomen?'

Toen kwamen ze naar voren, grepen
Jezus en namen hem gevangen.

33. Arie / Chor

So ist mein Jesus nun gefangen.

Chor: *Laßt ihn, haltet, bindet nicht!*

Mond und Licht

ist vor Schmerzen untergangen,

Weil mein Jesus ist gefangen.

Chor: *Laßt ihn, haltet, bindet nicht!*

Sie führen ihn, er ist gebunden.

Sind Blitze, sind Donner in Wolken

verschwunden?

Eröffne den feurigen Abgrund, o Hölle,

zertrümme, verderbe, verschlinge,

zerschelle mit plötzlicher Wut

den falschen Verräter, das mörderische

Blut!

34. Rezitativ

Und siehe, einer aus denen, die mit Jesu

waren, reckete die Hand aus und schlug

des Hohenpriesters Knecht und hieb ihm

ein Ohr ab. Da sprach Jesus zu ihm:

‘Stecke dein Schwert an seinen Ort;

denn wer das Schwert nimmt, der soll

durchs Schwert umkommen. Oder

meinst du, daß ich nicht könnte

meinen Vater bitten, daß er mir

zuschickte mehr denn zwölf Legion

Engel? Wie würde aber die Schrift

erfüllet? Es muß also gehen.’

Zu der Stund sprach Jesus zu den Scharen:

‘Ihr seid ausgegangen als zu einem

Mörder, mit Schwerten und mit Stangen,

mich zu fahen; bin ich doch täglich

bei euch gesessen und habe gelehret

Aria / Koraal

Zo is mijn Jezus dan gevangen.

Koor: *Laat Hem, hou op, bind Hem niet vast!*

Het maanlicht

is van droefheid ondergegaan,

omdat Jezus is gevangen.

Koor: *Laat Hem, hou op, bind Hem niet vast!*

Ze voeren Hem weg, Hij is gebonden!

Zijn bliksem en donder in de wolken

verdwenen?

Open uw vurige afgrond, o hel!

Verbrijzel, verwoest, verslind

en breek met één woedend gebaar

de valse verrader, de moordenaar!

Recitatief

Een van de leerlingen trok zijn zwaard,

haalde uit naar de dienaar van de

hogepriester en sloeg hem een oor af.

Maar Jezus zei:

‘Steek je zwaard weer bij je. Want

iedereen die het zwaard trekt, zal ook

door het zwaard omkomen. Denk je

soms dat ik mijn Vader niet te hulp zou

kunnen roepen? Als ik hem erom vroeg,

zou hij me dadelijk bijstaan met meer

dan twaalf legers engelen. Maar hoe

zou dan de Schrift in vervulling gaan,

die zegt dat het zo moet gebeuren?’

Toen richtte hij zich tot de menigte:

‘Ben ik soms een misdadiger dat u met

zwaarden en stokken eropuit bent

getrokken om mij gevangen te nemen?

Elke dag gaf ik in de tempel onderricht

*im Tempel, und ihr habt mich nicht
gegriffen. Aber das ist alles geschehen,
daß erfüllet würden die Schriften.'*
Da verließen ihn alle Jünger und flohen.

35. Choral

*Mensch, beweine dein Sünde groß,
darum Christus seines Vaters Schoß
äußert und kam auf Erden.
Von einer Jungfrau rein und zart
für uns er hier geboren ward.
Er wollte der Mittler werden.
Den Toten er das Leben gab
und legt darbei all Krankheit ab,
bis sich die Zeit herdrange,
daß er für uns geopfert würd,
trüg unsrer Sünden schwere Bürd
wohl an dem Kreuze lange.*

*en toen hebt u mij niet opgepakt. Maar
door dit alles wordt vervuld wat de
profeten hebben geschreven.'*
*Toen vluchtten alle leerlingen en lieten
hem in de steek.*

Koraal

*O mens, beweene uw grote zonden,
waarom Christus de schoot van zijn Vader
verliet en op aarde kwam.
Uit een maagd, rein en teer,
werd Hij geboren.
Hij wilde de middelaar zijn.
Doden riep Hij tot leven,
zieken heeft Hij doen genezen
tot tenslotte de tijd kwam
waarop Hij voor ons geofferd werd en
de zware last van onze zonden droeg,
al aan het lange kruishout.*

ZWEITER TEIL

36. Arie / Chor

Ach! nun ist mein Jesus hin!

Chor: *Wo ist denn dein Freund
hingegangen, O du Schönste unter den
Weibern?*

Ist es möglich, kann ich schauen?

Chor: *Wo hat sich dein Freund
hingewandt?*

Ach! mein Lamm in Tigerklauen,

Ach! wo ist mein Jesus hin?

Chor: *So wollen wir mit dir ihn suchen.*

*Ach! was soll ich der Seele sagen, wenn
sie mich wird ängstlich fragen?*

Ach! wo ist mein Jesus hin?

37. Rezitativ

*Die aber Jesum gegriffen hatten,
führten ihn zu dem Hohenpriester
Kaiphas, dahin die Schriftgelehrten und
Ältesten sich versammelt hatten. Petrus
aber folgte ihm nach von ferne bis in
den Palast des Hohenpriesters und ging
hinein und setzte sich bei die Knechte,
auf daß er sähe, wo es hinaus wollte.
Die Hohenpriester aber und Ältesten
und der ganze Rat suchten falsche
Zeugnis wider Jesum, auf daß sie ihn
töteten, und funden keines.*

38. Choral

*Mir hat die Welt trüglich gericht'
mit Lügen und mit falschem G'dicht,
viel Netz und heimlich Stricke.*

TWEEDE DEEL

Aria / Koor

Ach, nu is mijn Jezus heen!

Koor: *Waar is uw Vriend dan
heengegaan, o, gij schoonste onder de
vrouwen?*

Is het mogelijk, kan ik het zien?

Koor: *Waar is uw Vriend dan
heengegaan?*

Ach, mijn Lam in tijgerklauwen,

ach, waar is mijn Jezus heen?

Koor: *Dan willen wij Hem met u zoeken.*

*Ach, wat moet ik mijn ziel zeggen,
als zij angstig mij moet vragen:*

Ach, waar is mijn Jezus heen?

37. Recitatief

*Ze voerden Jezus gevangen weg naar
het huis van de hogepriester Kajafas,
waar de schriftgeleerden en de
oudsten bij elkaar gekomen waren.
Petrus volgde hem op ruime afstand
tot de binnenplaats van het huis van
de hogepriester. Hij ging naar binnen
en ging tussen het dienstvolk zitten
om te zien hoe het zou aflopen. De
opperpriesters en alle andere leden van
de Raad probeerden een valse aanklacht
tegen Jezus te vinden waarop ze hem ter
dood zouden kunnen veroordelen.*

Koraal

*De wereld heeft mij vals geoordeeld,
met leugens en valse verzinsels,
uit afgunst en misdadigheid.*

*Herr, nimm mein wahr in dieser G'fahr,
B'hüt mich für falschen Tücken!*

39. Rezitativ

*Und wiewohl viel falsche Zeugen
herzutraten, funden sie doch keins.
Zuletzt traten herzu zween falsche
Zeugen und sprachen:*

*'Er hat gesagt: Ich kann den Tempel
Gottes abbrechen und in dreien Tagen
denselben bauen.'*

*Und der Hohepriester stund auf und
sprach zu ihm:*

*'Antwortest du nichts zu dem, das diese
wider dich zeugen?'*

Aber Jesus schwieg stille.

40. Arioso

*Mein Jesus schweigt
zu falschen Lügen stille,
um uns damit zu zeigen,
Daß sein Erbarmens voller Wille
vor uns zum Leiden sei geneigt,
und daß wir in dergleichen Pein
ihm sollen ähnlich sein
und in Verfolgung stille schweigen.*

41. Arie

*Geduld!
Wenn mich falsche Zungen stechen.
Leid ich wider meine Schuld,
Schimpf und Spott,
Ei, so mag der liebe Gott
meines Herzens Unschuld rächen.*

*Heer, zie naar mij om in dit gevaar.
Behoed mij voor valse geniepigheden!*

Recitatief

*Ze konden echter niets vinden, hoewel
er veel mensen kwamen die hem vals
beschuldigden. Tenslotte kwamen er
twee naar voren die verklaarden:
'Hij heeft beweerd: Ik kan de tempel van
God afbreken en in drie dagen weer
opbouwen.'*

*De hogepriester stond op en vroeg:
'Hebt u niets te zeggen op de
beschuldiging die deze mensen tegen u
inbrengen?'*
Maar Jezus zweeg.

Arioso

*Jezus zwijgt
op valse leugens stil,
om ons daarmee te tonen
dat Zijn meelijvolle wil
voor ons tot lijden is bereid,
en dat wij, in dergelijke pijn,
op Hem dienen te lijken
door bij vervolging ook stil te zwijgen.*

Aria

*Geduld!
Als valse tongen mij steken,
lijd ik zonder schuld,
laster en spot,
O, dat de goede God
de onschuld van mijn hart zal wreken!*

42. Rezitativ / Turba

Und der Hohepriester antwortete und sprach zu ihm:

'Ich beschwöre dich bei dem lebendigen Gott, daß du uns sagest, ob du seiest Christus, der Sohn Gottes?'

Jesus sprach zu ihm:

'Du sagest's. Doch sage ich euch: Von nun an wird's geschehen, daß ihr sehen werdet des Menschen Sohn sitzen zur Rechten der Kraft und kommen in den Wolken des Himmels.'

Da zerriß der Hohepriester seine Kleider und sprach:

'Er hat Gott gelästert; was dürfen wir weiter Zeugnis? Siehe, itzt habt ihr seine Gotteslästerung gehöret. Was dünket euch?'

Sie antworteten und sprachen:

'Er ist des Todes schuldig!'

43. Rezitativ / Turba

Da speieten sie aus in sein Angesicht und schlugen ihn mit Fäusten. Etliche aber schlugen ihn ins Angesicht und sprachen: 'Weissage uns, Christe, wer ist's, der dich schlug?'

44. Choral

Wer hat dich so geschlagen,
mein Heil, und dich mit Plagen
So übel zugericht?
Du bist ja nicht ein Sünder
wie wir und unsre Kinder.
Von Missetaten weißt du nicht.

45. Rezitativ

Petrus aber saß draußen im Palast;

Recitatief / Turba

De hogepriester zei:

'Ik bezweer u bij de levende God, zeg ons, bent u de Christus, de Zoon van God?'

Jezus antwoordde:

'U hebt het zelf gezegd, maar ik verzeker u: van nu af zult u de Mensenzoon zien zitten aan de rechterzijde van de almachtige God en u zult hem zien komen op de wolken van de hemel.'

Daarop scheurde de hogepriester zijn gewaad en riep uit:

'Dit is godslastering! Waarvoor hebben we nog getuigen nodig? U hebt nu zelf gehoord hoe hij God lastert. Wat is uw oordeel?'

Zij antwoordden:

'Hij is schuldig en verdient de doodstraf,'

Recitatief / Turba

Toen spuugden ze Hem in het gezicht en stompten hem. Anderen sloegen Hem en riepen:

'Laat eens zien, Christus, dat je een profeet bent. Wie heeft je geslagen?'

Koraal

Wie heeft U zo geslagen,
mijn Heil, en U met kwellingen
zo lelijk toegerakeld?
Gij zijt toch geen zondaar
zoals wij en onze kinderen?
Van misdaden weet Gij niets.

45. Recitatief

Petrus zat nog steeds buiten op de

und es trat zu ihm eine Magd und sprach:
'Und du warest auch mit dem Jesu aus Galiläa.'
Er leugnete aber vor ihnen allen und sprach:
'Ich weiß nicht, was du sagest.'
Als er aber zur Tür hinausging, sahe ihn eine andere und sprach zu denen, die da waren:

'Dieser war auch mit dem Jesu von Nazareth.'
Und er leugnete abermal und schwur dazu:
Und über eine kleine Weile traten hinzu, die da stunden, und sprachen zu Petro: 'Wahrlich, du bist auch einer von denen; denn deine Sprache verrät dich.'

46. Rezitativ

Da hub er an, sich zu verfluchen und zu schwören:
'Ich kenne des Menschen nicht.'
Und alsbald krähete der Hahn. Da dachte Petrus an die Worte Jesu, da er zu ihm sagte: 'Ehe der Hahn krähen wird, wirst du mich dreimal verleugnen.' Und ging heraus und weinete bitterlich.

47. Arie

Erbarme dich,
mein Gott, um meiner Zähren willen!
Schaue hier,
Herz und Auge weint vor dir
Bitterlich.

binnenplaats.
Er kwam een dienstmeisje naar hem toe en zei:
'Jij hoorde ook bij die Jezus uit Galilea.'
Maar hij beweerde van niet, waar iedereen bij was. Hij zei:
'Ik weet niet waar je het over hebt.'
Hij verliet de binnenplaats en ging naar de poort, maar daar zag een ander dienstmeisje hem. Ze zei tegen de mensen die daar stonden:
'Hij hoorde ook bij Jezus van Nazareth.'

Maar Petrus ontkende opnieuw.

Even later kwamen de omstanders naar hem toe en zeiden tegen Petrus:
'Inderdaad, jij bent ook één van hen; het is aan je spraak te horen!'

Recitatief

Toen begon Petrus te vloeken en te zweren:
'Ik ken die man niet.'
Onmiddellijk kraaide er een haan. Toen herinnerde Petrus zich dat Jezus gezegd had: 'Nog vóór de haan kraait, zul je driemaal beweren dat je Mij niet kent.'
En hij ging naar buiten en hilde bittere tranen.

Aria

Heb medelijden,
Heer, om wille van mijn tranen.
Zie hoe
hart en ogen
bitter om U wenen.

48. Choral

*Bin ich gleich von dir gewichen,
stell ich mich doch wieder ein.
Hat uns doch dein Sohn verglichen
durch sein' Angst und Todespein.
Ich verleugne nicht die Schuld,
aber deine Gnad und Huld
ist viel größer als die Sünde,
die ich stets in mir befinde.*

49. Rezitativ / Turba

*Des Morgens aber hielten alle Hohe-
priester und die Ältesten des Volks
einen Rat über Jesum, daß sie ihn
töteten. Und bunden ihn, führten
ihn hin und überantworteten ihn dem
Landpfleger Pontio Pilato.
Da das sahe Judas, der ihn verraten
hatte, daß er verdammt war zum
Tode, gereuete es ihn und brachte
herwieder die dreißig Silberlinge den
Hohenpriestern und Ältesten und sprach:
'Ich habe übel getan, daß ich
unschuldig Blut verraten habe.'
Sie sprachen:
'Was gehet uns das an? Da siehe du zu!'*

50. Rezitativ

*Und er warf die Silberlinge in den Tempel,
hub sich davon, ging hin und erhängete
sich selbst. Aber die Hohenpriester
nahmen die Silberlinge und sprachen:
'Es taugt nicht, daß wir sie in den
Gotteskasten legen, denn es ist Blutgeld.'*

Koraal

*Mocht ook ik van U afgedwaald zijn
dan keer ik mij weer tot U.
Uw Zoon heeft alles goedge maakt nu
door Zijn angst en stervenspijn.
Ik ontken niet mijn schuld,
maar Uw genade en gunst
zijn veel groter dan de zonde
die ik steeds in mij vind.*

Recitatief / Turba

*'s Morgens vroeg besloten alle
opperpriesters en oudsten van het
volk dat Jezus ter dood gebracht
moest worden. Ze lieten hem geboeid
wegvoeren en leverden hem uit aan
Pilatus, de gouverneur.
Toen Judas, die hem uitgeleverd had,
zag dat Jezus ter dood veroordeeld
was, kreeg hij berouw. Hij bracht de
dertig zilverstukken terug naar de
opperpriesters en de oudsten en zei:
'Ik heb verkeerd gedaan, ik heb een
onschuldige uitgeleverd.'
Zij antwoordden:
'Wat hebben wij daarmee te maken?
Dat is uw zaak.'*

Recitatief

*Toen gooide Judas de zilverstukken de
tempel in, liep weg en hing zich op. De
opperpriesters raapten de zilverstukken
op en zeiden:
'We mogen het niet in de offerkist doen,
want het is bloedgeld.'*

51. Arie

*Geht mir meinen Jesum wieder!
Seht, das Geld, den Mörderlohn,
wirft euch der verlorne Sohn
zu den Füßen nieder!*

52. Rezitativ

*Sie hielten aber einen Rat und kauften
einen Töpfersacker darum zum
Begräbnis der Pilger. Daher ist derselbige
Acker genennet der Blutacker bis auf den
heutigen Tag. Da ist erfüllet, das gesagt
ist durch den Propheten Jeremias, da er
spricht: 'Sie haben genommen dreißig
Silberlinge, damit bezahlet ward der
Verkaufte, welchen sie kauften von den
Kindern Israel, und haben sie gegeben
um einen Töpfersacker, als mir der Herr
befohlen hat.'*

*Jesus aber stund vor dem Landpfleger;
und der Landpfleger fragte ihn und
sprach:*

'Bist du der Jüden König?'

Jesus aber sprach zu ihm:

'Du sagest's.'

*Und da er verklagt war von den
Hohenpriestern und Ältesten, antwortete
er nichts. Da sprach Pilatus zu ihm:
'Hörest du nicht, wie hart sie dich
verklagen?'*

*Und er antwortete ihm nicht auf
ein Wort, also, daß sich auch der
Landpfleger sehr verwunderte.*

Aria

*Geef mij mijn Jezus weer!
Zie, het geld, het moordenaarsloon
werpt nu de verloren zoon
voor uw voeten neer.*

Recitatief

*En ze besloten er de akker van de
pottenbakker voor te kopen als
begraafplaats voor vreemdelingen.
Daarom heet dat stuk land nog steeds
'De Bloedakker'. Zo ging in vervulling
wat de profeet Jeremia had gezegd:
'Zij pakten de dertig zilverstukken, het
geld dat de Israëlieten hem waard
vonden en zij gaven die voor de akker
van de pottenbakker. Zo had de Heer
het mij opgedragen.'*

*Jezus werd voor de gouverneur geleid
en die vroeg hem:*

'Bent u de koning van de Joden?'

Jezus antwoordde:

'U zegt het zelf.'

*De opperpriesters en de oudsten
beschuldigden hem, maar Jezus zei
niets. Pilatus vroeg:*

*'Hoort u niet waarvan ze u allemaal
beschuldigen?'*

*Maar Jezus gaf hem geen enkel
antwoord, en dat verbaasde de
gouverneur zeer.*

53. Choral

Befiehl du deine Wege
und was dein Herze kränkt
der allertreusten Pflege
des, der den Himmel lenkt.
der Wolken, Luft und Winden
gibt Wege, Lauf und Bahn,
der wird auch Wege finden,
da dein Fuß gehen kann.

54. Rezitativ / Turba

Auf das Fest aber hatte der Landpfleger
Gewohnheit, dem Volk einen Gefangenen
loszugeben, welchen sie wollten. Er hatte
aber zu der Zeit einen Gefangenen,
einen sonderlichen vor andern, der hieß
Barrabas. Und da sie versammelt waren,
sprach Pilatus zu ihnen:

‘Welchen wollet ihr, daß ich euch
losgebe? Barrabam oder Jesum, von
dem gesaget wird, er sei Christus?’
Denn er wußte wohl, daß sie ihn aus
Neid überantwortet hatten. Und da er
auf dem Richtstuhl saß, schickete sein
Weib zu ihm und ließ ihm sagen:
‘Habe du nichts zu schien mit diesem
Gerechten; ich habe heute viel erlitten
im Traum von seinetwegen!’

Aber die Hohenpriester und die Ältesten
überredeten das Volk, daß sie um
Barrabas bitten sollten und Jesum
umbrächten. Da antwortete nun der
Landpfleger und sprach zu ihnen:

‘Welchen wollt ihr unter diesen zweien,
den ich euch soll losgeben?’

Sie sprachen:

‘Barrabam!’

Pilatus sprach zu ihnen:

Koraal

Draag gerust uw leven
en al wat uw hart krenkt
op aan de allertrouwste zorg
van Degene die hemel en aarde bewaart,
die wolken, lucht en winden
leidt in goede baan,
en die zeker de weg zal vinden
waarop uw voet kan gaan.

Recitatief / Turba

Nu was het de gewoonte dat de
gouverneur bij elk feest een gevangene
vrijliet. Het volk mocht kiezen wie. Op
dat moment zat er een berucht man
gevangen, die Barabbas heette. Pilatus
vroeg aan de mensen die te hoop
gelopen waren:

‘Wat willen jullie? Moet ik Barabbas
vrijlaten of Jezus die Christus wordt
genoemd?’

Want Pilatus wist dat ze hem uit afgunst
uitgeleverd hadden. Terwijl hij op zijn
rechterstoel zat, stuurde zijn vrouw hem
een boodschap. Ze waarschuwde hem:

‘Houd je erbuiten, die man is
onschuldig. Vannacht heb ik in een
droom veel om hem geleden.’

Maar intussen hadden de
opperpriesters en de
oudsten de menigte opgehitst: ze
moesten Barabbas kiezen en Jezus
laten doden. Pilatus vroeg hun:

‘Wie van de twee willen jullie nu vrij
hebben?’

Ze antwoordden:

‘Barabbas!’

Pilatus zei tegen hen:

*Was soll ich denn machen mit Jesu, von
dem gesagt wird, er sei Christus?’
Sie sprachen alle:
‘Laß ihn kreuzigen!’*

55. Choral

*Wie wunderbarlich ist doch diese Strafe!
Der gute Hirte leidet für die Schafe,
die Schuld bezahlt der Herre, der
Gerechte, für seine Knechte.*

56. Rezitativ

*Der Landpfleger sagte:
‘Was hat er denn Übels getan?’*

57. Arioso

*Er hat uns alle wohlgetan
den Blinden gab er das Gesicht
die Lahmen macht’ er gehend,
Er sagt’ uns seines Vaters Wort
Er trieb der Teufel fort
betrübte hat er aufgerichtet,
Er nam die Sünder auf und an.
Sonst hat mein Jesu nichts getan.*

58. Arie

*Aus Liebe,
Aus Liebe will mein Heiland sterben,
von einer Sünde weiß er nichts.
Daß das ewige Verderben
und die Strafe des Gerichts
nicht auf meiner Seele bliebe.*

*‘Maar wat moet ik dan doen met Jezus
die Christus wordt genoemd?’
Ze riepen allemaal:
‘Laat hem kruisigen!’*

Koraal

*Hoe wonderlijk is toch deze straf:
de goede Herder lijdt voor Zijn schapen,
de Heer, de rechtvaardige, betaalt de
schuld voor Zijn dienaars.*

Recitatief

*De gouverneur zei:
‘Wat heeft hij dan gedaan?’*

Arioso

*Hij heeft ons allen welgedaan:
aan blinden gaf Hij het gezicht,
lammen deed Hij lopen.
Zijn Vaders woord heeft Hij ons gegeven,
duivels heeft Hij uitgedreven,
bedroefden heeft Hij opgericht.
Hij nam de zondaars op en aan.
Verder heeft Hij niets gedaan.*

Aria

*Uit liefde,
uit liefde wil mijn Verlosser sterven,
van zonde weet Hij niet,
opdat het eeuwige verderf
en de straf bij het oordeel
niet op mijn ziel rust.*

59. Rezitativ / Turba

Sie schrieen aber noch mehr und sprachen:

'Laß ihn kreuzigen!'

Da aber Pilatus sahe, daß er nichts schaffete, sondern daß ein viel großer Getümmel ward, nahm er Wasser und wusch die Hände vor dem Volk und sprach:

'Ich bin unschuldig an dem Blut dieses Gerechten, sehet ihr zu.'

Da antwortete das ganze Volk und sprach:

'Sein Blut komme über uns und unsre Kinder.'

Da gab er ihnen Barrabam los; aber Jesum ließ er geißeln und überantwortete ihn, daß er gekreuziget würde.

60. Arioso

Erbarm es Gott!

Hier steht der Heiland angebunden.

O, Geißelung, o Schlag, o Wunden!

Ihr Henker, haltet ein.

Erweicht euch der Seelen Schmerz, der Anblick solches Jammer nicht?

Ach ja! Ihr habt ein Herz,

das muß der Martersäule gleich,

und noch viel härter sein.

Erbarmt euch, haltet ein.

61. Arie

Können Tränen meiner Wangen nichts erlangen,

O, so nehmt mein Herz hinein!

Aber laßt es bei den Fluten,

wenn die Wunden milde bluten,

auch die Opferschale sein!

Recitatief / Turba

Maar zij schreeuwden nog harder:

'Laat hem kruisigen!'

Pilatus merkte dat hij niets bereikte;

het tumult werd alleen maar groter.

Daarom liet hij een schaal met water brengen, waste zijn handen voor de ogen van de menigte en zei:

'Ik ben onschuldig aan het vergieten van zijn bloed. Het is jullie zaak.'

Maar het hele volk riep:

'Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen!'

Toen liet Pilatus Barabbas vrij, maar

Jezus liet hij geselen. Daarna leverde hij hem uit om gekruisigd te worden.

Arioso

Heb medelijden, God!

Hier staat de Redder vastgebonden;

O geseling, o slagen, o wonden,

gij beulen, houd op!

Wordt uw hart dan niet verteerd bij de aanblik van zoveel pijn?

Ach, u hebt een hart

dat moet als de martelpaal

en nog harder zijn.

Hebt medelijden, houdt toch op!

Aria

Als de tranen van mijn ogen

niets vermogen,

O, neem dan mijn hart erbij!

Bij het vloeën van

Zijn wonden, laat het dan mild bloeden

en de offerschotel zijn!

62. Rezitativ / Turba

*Da nahmen die Kriegsknechte des
Landpflegers Jesum zu sich in das
Richthaus und sammelten über ihn die
ganze Schar und zogen ihn aus und
legeten ihm einen Purpurmantel an und
flochten eine dornene Krone und setzten
sie auf sein Haupt und ein Rohr in seine
rechte Hand und beugeten die Knie vor
ihm und spotteten ihn und sprachen:
'Gegrüßet seist du, Jüdenkönig!'
Und speieten ihn an und nahmen das
Rohr und schlugen damit sein Haupt.*

63. Choral

*O Haupt voll Blut und Wunden,
voll Schmerz und voller Hohn.
O Haupt, zu Spott gebunden
mit einer Dornenkron.
O Haupt, sonst schön gezieret
mit höchster Ehr und Zier,
jetzt aber hoch schimpfieret,
gegrüßet seist du mir!
Du edles Angesichte,
dafür sonst schrickt und scheut
das große Weltgewichte,
wie bist du so bespeit.
Wie bist du so erbleichet,
wer hat dein Augenlicht,
dem sonst kein Licht nicht gleicht,
so schändlich zugericht?*

Recitatief / Turba

*De soldaten van de gouverneur namen
Jezus mee het gerechtsgebouw in en
haalden er de hele afdeling bij. Ze
trokken zijn kleren uit en deden hem
een donkerrode mantel om. Ze vlochten
een krans van doorntakken en zetten
die op zijn hoofd en in zijn rechterhand
gaven ze hem een stok. Toen knielden
ze voor hem neer en zeiden spottend:
'Wij groeten U, koning van de Joden!'
En ze spuugden naar hem, trokken
de stok uit zijn hand en sloegen hem
ermee op zijn hoofd.*

Koraal

*O hoofd vol bloed en wonden,
met pijn bedekt en hoon.
O hoofd, tot spot omwonden
met een doornenkroon.
O hoofd dat anders fraai gesierd was
en glorie waardig zijt,
maar nu ernstig beschimpt is,
ik groet U!
O edel aangezicht,
aanbeden en geschuwd
door al wat leeft op aarde
wat zijt Gij nu bespuwd.
Wat zijt Gij nu verbleekt,
wie heeft het licht van Uw ogen
dat elk licht te boven ging
zo schandelijk gedooft?*

64. Rezitativ

Und da sie ihn verspottet hatten, zogen sie ihm den Mantel aus und zogen ihm seine Kleider an und föhreten ihn hin, daß sie ihn kreuzigten.

Und indem sie hinausgingen, funden sie einen Menschen von Kyrene mit Namen Simon; den zwungen sie, daß er ihm sein Kreuz trug.

65. Arioso

Ja freilich will in uns das Fleisch und Blut

zum Kreuz gezwungen sein.

*Je mehr es unsrer Seele gut,
je herber geht es ein.*

66. Arie

Komm, süßes Kreuz, so will ich sagen.

Mein Jesu, gib es immer her!

*Wird mir mein Leiden einst zu schwer,
so hilfst du mir es selber tragen.*

67. Rezitativ / Turba

*Und da sie an die Stätte kamen mit Namen Golgatha, das ist verdeutschet Schädelstätt, gaben sie ihm Essig zu trinken mit Gallen vermischet; und da er's schmeckte, wollte er's nicht trinken. Da sie ihn aber gekreuziget hatten, teilten sie seine Kleider und wurfen das Los darum, auf daß erfüllet würde, das gesagt ist durch den Propheten: 'Sie haben meine Kleider unter sich geteilet, und über mein Gewand haben sie das Los geworfen.'
Und sie saßen allda und hüteten sein.*

Recitatief

Na deze bespotting deden ze hem de mantel af, trokken hem zijn kleren weer aan en brachten hem weg om hem te kruisigen.

Toen ze de stad uit gingen, kwamen ze een man tegen die uit Cyrene kwam. Hij heette Simon. Hem dwongen ze de kruisbalk van Jezus te dragen.

Arioso

Ja graag willen wij gedwongen zijn om het kruis te dragen.

*Hoe zwaarder de last en
hoe groter de pijn
des te lichter zal onze ziel dan zijn.*

Aria

Kom, o zoet kruis, zo wil ik zeggen.

Mijn Jezus, geef het mij steeds!

*En wordt mij mijn lijden eens te zwaar,
helpt Gij het mij dan dragen.*

Recitatief / Turba

Zo kwamen ze op een plek die Golgotha heette. Dat betekent Schedelplaats. Ze gaven Jezus wijn te drinken, vermengd met bittere kruiden. Maar, toen hij ervan geproefd had, wilde hij het niet. Ze sloegen hem aan het kruis en ze verdeelden zijn kleren door erom te dobbelen, zodat zou gebeuren wat door de profeet was voorspeld: 'Zij verdelen mijn kleren en dobbelen om mijn mantel.' Zittend hielden ze bij hem de wacht.

*Und oben zu seinen Häupten
hefteten sie die Ursach seines Todes
beschrieben, nämlich: 'Dies ist Jesus,
der Jüdenkönig.'*

*Und da wurden zween Mörder mit
ihm gekreuziget, einer zur Rechten
und einer zur Linken. Die aber
vorübergingen, lästerten ihn und
schüttelten ihre Köpfe und sprachen:
'Der du den Tempel Gottes zerbrichst
und bauest ihn in dreien Tagen, hilf
dir selber! Bist du Gottes Sohn, so steig
herab vom Kreuz!'*

68. Rezitativ / Turba

*Desgleichen auch die Hohenpriester
spotteten sein samt den Schrift-
gelehrten und Ältesten und sprachen:
'Andern hat er geholfen und kann ihm
selber nicht helfen. Ist er der König
Israel, so steige er nun vom Kreuz, so
wollen wir ihm glauben. Er hat Gott
vertrauet, der erlöse ihn nun, lüset's
ihn; denn er hat gesagt: Ich bin Gottes
Sohn.'*

*Desgleichen schmäheten ihn auch die
Mörder, die mit ihm gekreuziget waren.*

*Boven zijn hoofd hadden ze een
opschrift aangebracht met de reden
van zijn veroordeling. Er stond: 'Dit is
Jezus, de koning van de Joden.'
Samen met Jezus werden twee
misdadigers aan het kruis geslagen, de
ene rechts, de andere links van hem.
Voorbijgangers beledigden hem en
riepen smalend:
'Jij, die de tempel afbreekt en in drie
dagen opbouwt, red nu jezelf, als je de
Zoon van God bent, en kom van het
kruis af!'*

Recitatief / Turba

*Zo dreven ook de opperpriesters, de
schriftgeleerden en de oudsten de spot
met hem: '*

*Anderen heeft hij gered, maar zichzelf
redden kan hij niet. Hij is toch koning
van Israël? Laat hij maar van het kruis
afkomen, dan zullen we in hem geloven.
Hij vertrouwt op God. Laat God hem
dan redden, als hij van hem houdt! Hij
heeft toch gezegd dat hij Gods Zoon is.'
Zo hoonden hem ook de misdadigers
die met hem waren gekruisigd.*

69. Arioso

*Ach Golgotha, unselges Golgotha!
Der Herr der Herrlichkeit
muß schimpflich hier verderben.
Der Segen und das Heil der Welt
wird als ein Fluch ans Kreuz gestellt.*

*Der Schöpfer Himmels und der Erden
soll Erd und Luft entzogen werden.*

*Die Unschuld muß hier schuldig sterben,
das gehet meiner Seele nah.
Ach Golgotha, unselges Golgotha!*

70. Arie / Chor

*Sehet, Jesus hat die Hand,
uns zu fassen, ausgespannt, Kommt!
– Wohin? –
in Jesu Armen.
Sucht Erlösung, nehmt Erbarmen,
suchet!
– Wo? –
in Jesu Armen.
Lebet, sterbet, ruhet hier,
ihr verlass'nen Küchlein ihr,
bleibet
– Wo? –
in Jesu Armen.*

Arioso

*Ach Golgotha, onzalig Golgotha!
De Heer der heerlijkheid
moet hier in schande sterven.
De zegen en het heil van de wereld
wordt als een vloek aan het kruis
gehangen.
De Schepper van hemel en aarde
moet aan grond en lucht onttrokken
worden.
Hier moet de onschuld schuldig sterven.
O, dat gaat mij aan het hart.
Ach Golgotha, onzalig Golgotha!*

Aria / Koor

*Zie, Jezus heeft Zijn handen
om ons aan te nemen uitgestrekt. Kom!
– Waarheen? –
in Jezus' armen
Zoek verlossing, neem genade aan,
zoek het!
– Waar? –
in Jezus' armen.
Leef, sterf, rust hier,
gij verlaten kinderen,
blijf maar
– Waar? –
in Jezus' armen.*

71. Rezitativ / Turba

Und von der sechsten Stunde an war eine Finsternis über das ganze Land bis zu der neunten Stunde. Und um die neunte Stunde schrie Jesus laut und sprach:

'Eli, Eli, lama asabthani?'

Das ist: Mein Gott, mein Gott, warum hast du mich verlassen? Etliche aber, die da stunden, da sie das höreten, sprachen sie:

'Der rufet dem Elias!'

Und bald lief einer unter ihnen, nahm einen Schwamm und füllte ihn mit Essig und steckte ihn auf ein Rohr und tränkete ihn. Die andern aber sprachen: 'Halt! Laß sehen, ob Elias komme und ihm helfe?'

Aber Jesus schrie abermal laut und verschied.

72. Choral

*Wenn ich einmal soll scheiden,
so scheide nicht von mir.*

*Wenn ich den Tod soll leiden,
so tritt du denn herfür!*

*Wenn mir am allerbängsten
wird um das Herze sein,
so reiße mich aus den Ängsten
Kraft deiner Angst und Pein!*

Recitatief / Turba

Van twaalf uur tot drie uur 's middags werd het over het hele land donker. Omstreeks drie uur riep Jezus luid:

'Eli, Eli, lama sabachtani?'

Dat betekent: Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten? Een paar omstanders die het hoorden, zeiden:

'Hij roept om Elia.'

Meteen ging één van hen een spons halen, hij doopte die in zure wijn, stak hem op de punt van een stok en wilde Jezus ervan laten drinken. 'Wacht,' zeiden de anderen, 'nu kunnen we zien of Elia hem komt redden.'

Opnieuw riep Jezus luid en hij stierf.

Koraal

*Wanneer ik eens moet sterven,
blijf dan heel dicht bij mij.*

*Als ik de dood moet lijden,
o, wees mij dan nabij.*

*Als het mij het allerbangste
om het hart zal zijn,
bevrijd mij van mijn angsten
door Uw eigen angst en pijn.*

73. Rezitativ / Turba

Und siehe da, der Vorhang im Tempel zerriß in zwei Stück von oben an bis unten aus. Und die Erde erbebete, und die Felsen zerrissen, und die Gräber täten sich auf, und stunden auf viel Leiber der Heiligen, die da schliefen, und gingen aus den Gräbern nach seiner Auferstehung und kamen in die heilige Stadt und erschienen vielen. Aber der Hauptmann und die bei ihm waren und bewahreten Jesum, da sie sahen das Erdbeben und was da geschah, erschranken sie sehr und sprachen:

‘Wahrlich, dieser ist Gottes Sohn gewesen.’

Und es waren viel Weiber da, die von ferne zusahen, die da waren nachgefolget aus Galiläa und hatten ihm gedienet, unter welchen war Maria Magdalena und Maria, die Mutter Jacobi und Joses, und die Mutter der Kinder Zebedäi.

Am Abend aber kam ein reicher Mann von Arimathia, der hieß Joseph, welcher auch ein Jünger Jesu war, der ging zu Pilato und bat ihn um den Leichnam Jesu. Da befahl Pilatus, man sollte ihm ihn geben.

Recitatief / Turba

Op dat moment scheurde het gordijn in de tempel in tweeën, van boven tot onderen. Er volgde een aardbeving en de rotsen spleten. Graven gingen open en de lichamen van veel heilige mensen die waren gestorven, werden uit de dood opgewekt. Zij verlieten hun graven en gingen na Jezus' opstanding naar de heilige stad waar ze aan velen verschenen. De commandant en zijn soldaten, die Jezus bewaakten, hadden de aardbeving gevoeld en zagen wat er gebeurde. Ze werden erg bang en zeiden:

‘Die man was werkelijk de Zoon van God.’

Op een afstand stonden veel vrouwen toe te kijken. Ze waren Jezus vanaf Galilea gevolgd en hadden voor hem gezorgd. Onder hen bevonden zich ook Maria Magdalena, Maria de moeder van Jakobus en Jozef en de moeder van de zonen van Zebedeüs.

Tegen de avond kwam er een rijke man, die Jozef heette en uit Arimatea kwam. Hij was ook een leerling van Jezus. Hij ging naar Pilatus en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Pilatus gaf de opdracht Hem aan hem af te staan.

74. Arioso

*Am Abend, da es kühle war,
ward Adams Fallen offenbar.
Am Abend drücket ihn der Heiland nieder,
am Abend kam die Taube wieder.
Und trug ein Ölblatt in dem Munde.
O schöne Zeit! O Abendstunde!
Der Friedensschluß ist nun mit Gott
gemacht,
denn Jesus hat sein Kreuz vollbracht.
Sein Leichnam kömmt zur Ruh.
Ach! liebe Seele, bitte du,
geh, lasse dir den toten Jesum
schenken,
o heilsames, o köstlich's Angedenken!*

75. Arie

*Mache dich, mein Herze, rein.
Ich will Jesum selbst begraben.
Denn er soll nunmehr in mir
für und für
Seine süße Ruhe haben.
Welt, geh aus, laß Jesum ein!*

Arioso

*'s Avonds terwijl het koel geworden was,
werd Adams val openbaar.
's Avonds drukte de Verlosser hem neer.
's Avonds keerde de vredesduif weer.
En droeg de vredestak in de mond.
O schone tijd, o avonduur.
Nu is de vrede met God gesloten,

want Jezus heeft Zijn kruis volbracht.
Zijn lichaam komt tot rust.
Ach, mijn ziel, ik vraag,
laat u de dode Jezus schenken,

heilzaam, kostbaar aandenken.*

Aria

*O mijn hart, maak u nu rein.
Ik wil Jezus zelf begraven.
Voortaan zal Hij
bij mij zijn
en rusten.
Wereld, ga uit, laat Jezus binnen*

76. Rezitativ / Turba

Und Joseph nahm den Leib und wickelte ihn in ein rein Leinwand und legte ihn in sein eigen neu Grab, welches er hatte lassen in einen Fels hauen, und wälzete einen großen Stein vor die Tür des Grabes und ging davon. Es war aber allda Maria Magdalena und die andere Maria, die satzten sich gegen das Grab. Des andern Tages, der da folget nach dem Rüsttage, kamen die Hohenpriester und Pharisäer sämtlich zu Pilato und sprachen: 'Herr, wir haben gedacht, daß dieser Verführer sprach, da er noch lebete: Ich will nach dreien Tagen wieder auferstehen. Darum befiehl, daß man das Grab verwahre bis an den dritten Tag, auf daß nicht seine Jünger kommen und stehlen ihn und sagen zu dem Volk: Er ist auferstanden von den Toten, und werde der letzte Betrug ärger denn der erste!' Pilatus sprach zu ihnen: 'Da habt ihr die Hüter; gehet hin und verwahret's, wie ihr's wisset!' Sie gingen hin und verwahreten das Grab mit Hüttern und versiegelten den Stein.

77. Arioso / Chor

Bas: Nun ist der Herr zur Ruh gebracht.

Chor: Mein Jesu, gute Nacht!

Tenor: Die Müh ist aus, die unsre Sünden ihm gemacht.

Chor: Mein Jesu, gute Nacht!

Alt: O selige Gebeine, seht, wie ich euch mit Buß und Reu

Recitatief / Turba

Jozef nam het lichaam, wikkelde het in schoon linnen en legde het in zijn eigen grafkamer, die hij pas in de rotsen had laten uithakken Hij rolde een grote steen voor de ingang en ging weg. Maria Magdalena en de andere Maria waren daarbij aanwezig; ze zaten tegenover het graf. De volgende dag, de dag na de voorbereiding op de sabbat, gingen de opperpriesters en de schriftgeleerden samen naar Pilatus en zeiden:

'Heer, wij herinneren ons dat die bedrieger bij zijn leven heeft gezegd: Na drie dagen zal ik door God worden opgewekt. Kunt u geen opdracht geven het graf te beveiligen tot de derde dag? Want anders komen zijn leerlingen zijn lichaam ongemerkt weghalen en dan zeggen ze tegen de mensen: God heeft hem uit de dood opgewekt. En die laatste leugen zou nog erger zijn dan de eerste.' Pilatus antwoordde hen:

'U krijgt wachters. Ga dan het graf beveiligen, zo goed als u kunt.' Zij gingen naar de grafkamer en beveiligden die door de steen te verzegelen en er wachters bij te plaatsen.

Arioso / Koor

Bas: Nu is de Heer te ruste gelegd.

Koor: Mijn Jezus, goede nacht!

Tenor: Het leed dat onze zonden Hem brachten is voorbij.

Koor: Mijn Jezus, goede nacht!

Alt: O zalig gebeente, zie hoe ik met boete en berouw om U

*beweine,
daß euch mein Fall in solche Not
gebracht!*

Chor: *Mein Jesu, gute Nacht!*

Sopran: *Habt lebenslang vor
euer Leiden tausend Dank,
daß ihr mein Seelenheil so wert geacht.*

Chor: *Mein Jesu, gute Nacht!*

78. Chor

*Wir setzen uns mit Tränen nieder
und rufen dir im Grabe zu:
Ruhe sanfte, sanfte Ruh'!
Ruht, ihr ausgesognen Glieder!
Euer Grab und Leichenstein
soll dem ängstlichen Gewissen
ein bequemes Ruhekrissen
und der Seelen Ruhstatt sein.
Höchst vergnügt schlummern da die
Augen ein.*

*Wir setzen uns mit Tränen nieder
und rufen dir im Grabe zu:
Ruhe sanfte, sanfte Ruh'!*

*ween,
omdat mijn zonden U zoveel lijden
brachten.*

Koor: *Mijn Jezus, goede nacht!*

Sopraan: *Dank U duizend maal
voor Uw lijden,
dat U mijn zielenheil zo hoog hebt geacht*

Koor: *Mijn Jezus, goede nacht!*

Koor

*Wij gaan, in tranen, zitten
en roepen U in Uw graf toe:
Rust zacht, zachte rust!
Rust nu uitgeputte ledematen.
Uw graf en lijksteen
zal voor ons angstige geweten
een comfortabel hoofdkussen
en een rustplaats voor onze ziel zijn.
Zeer vergenoegd vallen de ogen daar in
sluimering toe.*

*Wij gaan, in tranen, zitten
en roepen U in Uw graf toe:
Rust zacht, zachte rust!*

HET BACHKOOR HOLLAND IS DE VOLGENDE SPONSOREN ZEER ERKENDELIIK VOOR HUN STEUN:

Gemeente Delft | Gemeente Hilversum | Blauwtulp | CTAC | Delft Imaging Systems | Haagveste | Beheers- en Participatiemaatschappij Haska | Fokkema & Partners Architecten | Mecanoo Architecten | Roland Berger

Daarnaast ook een bijzonder woord van dank aan onze particuliere Vrienden-Donateurs voor hun jaarlijkse donatie.

STICHTING BACHKOOR HOLLAND (CULTURELE ANBI, RSIN: 8033.71.950)

Prof. dr. M. Oudkerk, *voorzitter*

Prof. dr. G. Harinck, *secretaris en penningmeester*

P.P. Spiering, *bestuurslid*

dr. B.J. Spruyt, *bestuurslid*

ORGANISATIE BACHKOOR HOLLAND

Gijs Leenaars, *artistiek leider*

Jojanneke van de Weetering, *zakelijk leider*

Marinke Brouénius van Nidek-Visser, *productieleider*

Judith Pranger, *artistiek assistent*

Robin Theel, *marketeer*

CONTACTGEGEVENS STICHTING BACHKOOR HOLLAND

Nieuwe Kerk, Markt 80, 2611 GW DELFT

e-mail: zakelijkleider@bachkoorholland.nl

www.bachkoorholland.nl

IBAN: NL 84 ABNA 048 88 68 378